

**MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA**

duha

5 | 2018

Informace o knihách a knihovnách z Moravy

**SOUČASNÉ PŘEKLADY
ZAHRA NIČNÍCH LITERATUR**

Duha online:
<https://duha.mzk.cz>

Obsah

Úvodník

Na cestu DUHU – <i>Tomáš Kubíček</i>	1
--------------------------------------	---

Severská literatura

Tříkrát o finské literatuře s Vladimírem Piskořem	2
Tříkrát o švédské literatuře s Marií Voslářovou	3
Současná severská literatura v českých překladech – <i>Michal Švec</i>	4

Britská literatura

Tříkrát o britské literatuře s Michaelou Čaňkovou	12
Současná britská literatura v českých překladech – <i>Richard Olehla</i>	13

Francouzská literatura

Tříkrát o francouzské literatuře se Zdislavou Tesařovou	20
Současná francouzská literatura v českých překladech – <i>Ladislava Chateau</i>	21

Španělská literatura

Tříkrát o španělské literatuře s Athenou Alchazidu	26
Don Quijote a „ti další“: co nabízí španělsky psaná literatura v českém překladu – <i>Eva Lalkovičová</i>	27

Portugalská literatura

Tříkrát o portugalské literatuře s Ladou Weissovou	31
Současná portugalská literatura v českém překladu – <i>Silvie Špánková</i>	32

Italská literatura

Tříkrát o italské literatuře s Kateřinou Garajovou	36
Současná italská literatura v českých překladech – <i>Zuzana Šebelová</i>	37

Německá literatura

Tříkrát o německé literatuře s Julií Miesenböck	42
Současná německy psaná próza v českém překladu – <i>Richard Guniš</i>	43

Polská literatura

Tříkrát o polské literatuře s Michalem Przybylski	48
Současná polská literatura v českých překladech – <i>Markéta Páralová Tardy</i>	49

Cizojazyčná literatura

Projekt Cizojazyčná literatura – <i>Zdenka Machková</i>	52
Výběr ze světových literárních cen	54

Na cestu DUHU

Tomáš Kubíček

Tomas.Kubicek@mzk.cz

Zatímco třeba ve Francii či v Německu dostává překladová tvorba k dispozici asi 30 procent knižního trhu a zbytek dokází tyto silné národní literatury vyplnit samy, v České republice je situace odlišná, respektive zcela opačná. Překlady jednoznačně dominují. Měli bychom tedy být spokojeni, jak velký vzorek světové literatury se jejich prostřednictvím do české kultury dostává. Ke spokojenosti však není důvod, a to především z dvojí příčiny.

Tou první je skutečnost, že množství neznamená totéž co kvalita. Jak přispívají k poznání kulturní rozmanitosti nekonečné série fantasy? Co nám o francouzské literatuře prozradí škvár červené knihovny? Jak nám přibližuje anglické myšlení o současné společnosti nekonečná řada podprůměrných detektivek? A skutečně jsou všichni Skandinávci sadističtí zvrhlíci korumpující a korumpovaní politikou, jakými se zdají býti podle syžetu oné tsunami severských krimi, která narazila s plnou silou i na naše břehy? Ne, to co myslíme, když říkáme světová literatura, je spíše ona podoba písemnictví, které nám podává zprávu o stavu jiné kultury a vlastně i světa. O tom, jak jej vnímají naši sousedé, kterými jsou v globalizovaném světě Poláci stejně tak jako Gruzínci či Tajvanci. O tom, co nás může obohatit svojí růzností či jinakostí. A uvědomíme-li si to, najednou zjišťujeme, že nám vlastně chybí nástroje, jak v té kupě objevit jehlu. Jistě, někdy je tím magnetem na tušenou jehlu recenze (ale noviny už dávno přestaly v této souvislosti plnit roli spolehlivých zpravodajů), jindy doporučení přítele – jenomže ani jedno nemá povahu systematického přístupu k rozšiřování naší „slovní zásoby“ světové literatury. A jak si s tím pak mají poradit knihovny, od nichž se jistá odbornost očekává i v tomto směru?

Je tu však ještě jedna příčina – a daleko závažnější. To, co se k nám dostane v překladu, je jen pověstná špička ledovce. Skutečné bohatství, skutečný rozsah světové literatury nám z mnoha důvodů zůstává a někdy i zůstane skryt. Ale neměly by právě knihovny usilovat o to, aby jejich

čtenáři nemuseli být závislími na překladu? Vždyť knihovny jsou nástrojem vzdělávání, a poznání těch druhých je jedním z jeho klíčových podob. Ale jestliže ještě v prvním případě bylo možné se spolehnout alespoň na nějakou podobu pomoci ze strany literárních novin či žurnálů, v druhém případě i tato pomoc selhává.

Moravská zemská knihovna již čtvrtým rokem realizuje projekt doplňování cizojazyčné literatury do fondů českých knihoven. A otázky, které zazněly výše, byly jedněmi z klíčových otázek, které bylo třeba si položit pro jeho úspěšné plnění. Jejich řešením se stala spolupráce mezi odborníky a knihovníky. Ti první vědí, co se děje v kulturách, které soustavně sledují, ti druhí zas něco vědí o čtenářských kompetencích. Výsledkem jsou fundované seznamy původní literatury z vybraných světových jazyků, které slouží jako nástroj doporučující obsahy pro budování fondu zahraničních literatur v našich knihovnách. Jejich záměrem není jen posílit jazykové kompetence, ale především prohloubit poznání jiných kultur, a to nikoliv povrchní, turistické, ale hlubkové, čtenářské.

Letošní zvláštní, tedy páté číslo Duhu je zaměřeno na tento fenomén. Požádali jsme naše kolegy, aby nejenom knihovníkům představili, co se aktuálně děje v těch národních literaturách, které trvale ovlivňovaly českou kulturu a jejichž přítomnost je vlastně už součástí její identity. A nešlo nám jen o literaturu velkých jazyků jako je francouzština, němčina či angličtina. Ona i italština nám dala více než jen přihlouplé kuchařské seriály. Co by byla česká literatura bez magického realismu, který k nám přišel přes španělštinu? A jak je možné, že v Polsku vychází ročně kolem pětadvaceti překladů z české literatury a my víme tak málo o současné polské literatuře?

Letošní pátá Duha je pěšinkou do rozmanitosti světové literatury, chce Vám nabídnout jistotu odborného vedení, alespoň pro prvních pár kroků. A třeba Vás strhne k větší výpravě. A vezmete si na tu výpravu velký batoh, bude do něj co ukládat.

Třikrát o finské literatuře s Vladimírem Piskořem

Čím je pro Vás finská literatura výjimečná?

Ačkoliv se překladu finské literatury věnuji už více než čtvrtstoletí, stále pro mě jako obyvatele středoevropského prostoru neztratila na exotičnosti. Odlišné, tvrdší životní podmínky dané podnebím a zeměpisnou polohou, krušné historické zkušenosti, ale i ozvuky kalevalských mýtů vypěstovaly ve Fínech volní vlastnosti (kladné i záporné), které zásadně ovlivňují jejich vnímání světa a v tom duchu se pochopitelně promítají i do tvorby tamějších literátů. Znovu a znovu bývám unesen schopností finských autorů vyprávět syrově, přímočaře, někdy až lapidárně, či jejich smyslem pro černý humor.

Objevují se v této literatuře aktuálně nějaká silná témata?

Rozdělení společnosti vyvolané občanskou válkou 1918 je i po sto letech patrné, dodnes dokáže hýbat emocemi zimní válka, při níž Finsko statečně hájilo svou svobodu, nebo ztráta velké části území následkem pokračovací války. S nadsázkou lze říct, že téměř u každého autora včetně těch nejmladších na jednu z těchto dějinných událostí dříve či později narazíme. Do 90. let minulého století se finská literatura orientovala především dovnitř, tedy na domácí problémy. S přelomem tisíciletí a nástupem globalizace začali finští autoři častěji reflektovat dění za hranicemi, přinejmenším jeho dopady na Finsko. Například zhroucení SSSR zprůtrhalo poměrně pevné obchodní vazby a zapříčinilo ve Finsku velkou ekonomickou krizi, která znamenala prudký nárůst nezaměstnanosti a výrazný pokles životní úrovně významné části obyvatel se všemi průvodními negativními důsledky.

Z dalších témat posledních patnácti let nelze opomenout migrační vlnu a potíže se začleněním přistěhovalců – což je obzvlášť pikantní, neboť často dochází ke srovnávání s 60. léty, kdy naopak Finové se masivně stěhovali za prací a lepším životem do Švédska. A konečně, budiž připomenuty obavy mnohých autorů z „všemocného“ vlivu internetu a sociálních sítí.

Který současný titul by podle Vás neměl chybět ve fondech našich veřejných knihoven?

Z děl, která ve Finsku vyšla v posledních třech letech, bych vyzdvihl *Oneiron* od **Laury Lindstedt** z roku 2015, mistrovské dílo, v němž se překrývá hned několik univerzálně silných témat (rasismus, antisemitismus, alkoholismus, sexuální násilí na ženách, osamělost smrtelně nemocných, obchodování s lidmi, terorismus atd.), podané se stylovou i žánrovou rozmanitostí – najdeme tu vedle prostého vyprávění zdramatizované kapitoly, novinové články, záznam přednášky, dobrodružné, detektivní i černošumorné pasáže. Navzdory své opulentnosti si román zachoval velice kompaktní a čtivý ráz. Česky vyšlo loni.

Z těch, které česky zatím nevyšly, ale jejich vydání se právě připravuje, bych rád upozornil na román *Everstinna (Paní plukovníková)* od **Rosy Liksom**. Drsný příběh o moci, o lásce, o krutosti, o splněných i ztracených iluzích. Otevřená zpověď ženy, která se stala letitou partnerkou a později ženou relativně mocného muže a po jeho boku se setkávala se špičkami finské resp. německé armády, jde v nejvypjatějších okamžicích až na samu dřeň.

Vladimír Piskoř je překladatelem z finštiny, ruštiny a angličtiny.

Třikrát o švédské literatuře s Marií Voslářovou

Čím je pro Vás švédská literatura výjimečná?

Asi v ničem; jako všude jinde je potřeba po výjimečných autorech a knihách pátrat v záplavě globalizovaného hlavního proudu. Švédská literatura má ale výhodu v tom, že Švédsko aktivně podporuje její export do světa.

Objevují se v této literatuře aktuálně nějaká silná témata?

Dál se rozvíjí tradice progresivní literatury pro děti a mládež, která se často věnuje nevykládaným tématům, o kterých by mnozí řekli, že se pro děti nehodí. Připadá mi také, že stále více prostoru získávají komiksy a značná pozornost je věnována spisovatelům s kořeny v nejrůznějších zemích mimo Švédsko, kteří přináší do literatury nová témata a přístupy.

Aktuální zůstává téma rovnoprávnosti, a to nejen mužů a žen.

Který současný titul by podle Vás neměl chybět ve fondech našich veřejných knihoven?

Z dětské literatury bych upozornila například na tituly Fridy Nilsson (*Vránova neobyčejná dobrodružství aj.*), z komiksů na *Ovoce poznání* od Liv Strömquist, které představuje podle mého důležitého osvětový počín, ale čtenáře zároveň pobaví. Realitu dnešního multikulturního Švédska poutavě líčí román *Všechno, co si nepamatuju* Jonase Hassena Khemiriho. Z literatury faktu jistě bude zajímavý připravovaný titul *Mých prvních 54 000 let* od Karin Bojs.

Marie Voslářová překládá do češtiny švédskou literaturu.

Současná severská literatura v českých překladech

Michal Švec

michal@skandinavskydum.cz

Literatura zemí evropského Severu se u nás dlouhodobě těší nebývalému zájmu. Představit v celé šíři knihy nebo jen žánry, které v češtině v posledních letech vycházejí, je věru nadlidský úkol. Následující stránky tak nabídnou alespoň základní přehled tradice severské literatury v českém překladu a upozorní na některé tituly, které by vášnivým čtenářům neměly uniknout. Zvláštní podkapitoly jsou pak věnovány dvěma nejvýraznějším fenoménům, které jsou se současnou severskou literaturou spojené, totiž krimi a fantastice. Přehled bohužel nereflektuje bohatou severskou literaturu pro děti a literaturu faktu, které by obě zasluhovaly vlastní podrobný článek. Zájemcům o severskou literaturu ale mohou vřele doporučit záložku webových stránek Skandinávského domu *Kulturní servis* – *Nové knihy*, která obsahuje přehled českých překladů v posledních letech a mapuje i připravované tituly. Kvalitní recenze na větší knižní novinky pak nabízí severské sekce internetového časopisu *iLiteratura*.

Tradice severské literatury v češtině

Ačkoli by se z dnešní perspektivy mohlo zdát, že severská literatura do českého kulturního prostředí pronikla ve velkém až ve zhruba posledních deseti letech, kdy pulty knihkupectví a regály knihoven zaplavily stovky více či méně úspěšných detektivek, není tomu tak. Oblíb se literatura ze Severu v českých zemích těšila už na přelomu 19. a 20. století, kdy v překladu vycházela celá řada soudobých autorů především z Norska, Švédska a Dánska. Dramaturg činohry Národního divadla Jaroslav Kvapil inscenoval na naší první scéně moderní divadelní hry **Henrika Ibsena**, ke čtenářům se v první polovině

minulého století postupně dostávala díla **Knuta Hamsuna**, **Augusta Strindberga**, **Selmy Lagerlöfové**, **Sigrid Undsetové**, **Johannese Vilhelma Jensena**, **Henrika Pontoppidana** a dalších spisovatelů, kteří se dnes řadí k velikánům nejen severské, ale vůbec světové literatury.

Jejich popularitě a hojnosti převodů do cizích jazyků (v češtině vyšel od každého z výše uvedených autorů i mnohých jiných nespočet titulů v mnoha vydáních) jistě výrazně pomohlo i zavedení institutu Nobelovy ceny, mezi jejímiž prvními laureáty bylo nemálo Seveřanů. Přelom století a jeho celá první polovina se tak dá bez nadsázky označit za první zlatý věk severské literatury u nás. Přispěla k tomu i ediční řada Topičových Bílých knih, která se severské próze hojně věnovala. Český překlad soudobé finské literatury za skandinávskými sice v prvních dekádách dvacátého století zaostával, nicméně již na sklonku devatenáctého století byl do naší mateřštiny převeden zásluhou spisovatele Josefa Holečka finský národní epos *Kalevala* a čeština se tak stala jedním z prvních malých jazyků, v nichž toto monumentální dílo o více než dvaadvaceti tisících verších vyšlo. Od konce třicátých let pak k českým čtenářům pronikají i některé romány dosud jediného finského nobelisty **Franse Eemila Sillanpääho**, tím nejznámějším je jistě *Umírala mladičká*.

Po druhé světové válce u nás vycházelo především dílo dánského komunisticky smýšlejícího autora **Martina Andersena Nexøho**, ale brzy k nám začaly pronikat i knihy dalších severských autorů různých žánrů a jejich obliba se udržela v podstatě téměř do konce dvacátého století. Dětské

literatuře kralovaly nekonformní příběhy **Astrid Lindgrenové** a **Tove Janssonové** a literatuře pro dospělé především *Egyptan Sinuhet* **Miky Waltariho** a *Věčně zpívají lesy* **Trygveho Gulbrandsena**. Vedle hojně překládaných románů a literatury pro děti se k českým čtenářům nezřídka dostávala ze Severu i poezie, povídky a drama – velkou zásluhu na tom měla revue Světová literatura, v jejíž nejužší redakci se vystřídalo hned několik významných českých překladatelů ze severských jazyků.

Po roce 2000 na sebe nová severská vlna nenechala dlouho čekat. V současné době patří čeština co do počtu ročně vydaných překladových titulů prakticky v případě každého severského jazyka ke světové špičce. Stojí za tím nejen neustále narůstající zájem čtenářů i nakladatelů, ale také kvalita samotné severské literatury. Velkou roli v literárním exportu hraje také podpora od národních literárních agentur (např. FILI, NORLA) a silná generace překladatelů – v současné době je aktivních českých překladatelů severské beletrie na sto dvacet.

Severská klasika v novém hávu

Podíváme-li se na celou šíři titulů severské literatury, které v posledních letech v češtině vyšly, mnohé jistě překvapí, že vedle současné produkce zaujímá velký prostor i klasika, která vychází buď v novém vydání, nebo dokonce v úplně nových překladech. Nadto se ke čtenářům dostávají i některé zásadní tituly, které na svůj překlad do češtiny čekaly dlouhé desítky let.

Tradičně se oblibě těší literatura staroseverská – nového, rozšířeného vydání se dočkaly *Staroislandské ságy* v převodu Ladislava Hegera. Další nejstarší dochované památky severského písemnictví vyšly česky v posledních letech vůbec poprvé (*Eddica minora*; *Lživé ságy*). Poutavou formou staroseverskou mytologii přibližuje kniha *Soumrak bohů* letos bohužel zesnulé Heleny Kadečkové. Na sklonku

roku vyjdou tato její převyprávění znovu, tentokrát v ilustrované podobě.

Velká pozornost je směřována k severské lidové slovesnosti, především pohádkám a pověstem, a to jak těm upraveným pro děti, tak i poněkud drsnějším vyprávěním. Velkou devízou českých edic bývá vedle kvalitního překladu i poutavá grafická výprava. V uplynulých letech vyšly pohádky švédské, norské i finské (tyto patří k těm pro děti vhodnějším) a také několik výborů z expresivnějších pověstí grónských (*O Igimarasussukovi, který jedl své ženy*; *Grónské mýty a pověsti* od **Knuda Rasmussena**) a islandských (*Mrtvému nože netřeba*). Přeloženy jsou i slovesné útvary původních obyvatel nejsevernější části pevninské Evropy, tedy Sámů (*Noidova smrt*; *O muži, který si koupil svědění*).

Z islandské klasiky byl nedávno vůbec poprvé do češtiny přeložen román *Křesťanství pod ledovcem* nobelisty **Háldora Laxnesse** a nově vyšel *Advent* **Gunnara Gunnarsona**.

Stálíci dánské literatury představují pohádky **Hanse Christiana Andersena**, které se v našich knihkupectvích objevují již téměř dvě století (nutno ovšem podotknout, že často ne přeložené z dánštiny, ale z jinojazyčných, ne vždy zrovna povedených převyprávění). Nejnovějším kvalitním počinem v českém andersenovském korpusu je kniha *Při nejzazším moři*, která zahrnuje dosud nevydané texty z pozůstalosti dvorního Andersenova překladatele Františka Fröhliche.

Z tvorby norských klasiků se můžeme od nedávna začít do moderního překladu slavného *Hladu* **Knuta Hamsuna**, románu, který předjal a výrazně ovlivnil vznik a formování modernistické prózy. Z poválečné klasiky je konečně i v češtině dostupný román *Bělídlo* od **Tarjeie Vesaase**.

V souvislosti s výročí sto let od narození **Ingmara Bergmana** vycházejí letos na podzim v souboru *Hodina vlků* čtyři dosud nepřeložené filmové povídky tohoto geniálního režiséra. Obzvlášť pozoruhodnou publikací

jsou *Válečné deníky 1939–1945 Astrid Lindgrenové*, jejichž švédský originál byl teprve před pár lety nalezen v jistém prádelním koši. Texty podávají působivé svědectví o vypjaté době i literárních počátcích světově proslulé autorky knih pro děti.

Nového, již pátého vydání se dočkal také Holečkův překlad *Kalevaly*. Bohatě vypravenou knihu doplňují obsáhlé komentáře a několik studií Jana Čermáka. K českému čtenáři se také vůbec poprvé dostaly otevřené prózy finského beatnika **Penttiho Saarikoskiho** *Čas v Praze a Dopis pro mou ženu*, které doslova vychrlil během svých krátkých pobytů v hlavních městech Československa a Irska na sklonku 60. let. Zasluhou překladatelky Markéty Hejkalové a jejího nakladatelství Hejkal máme k dispozici také stále nové, českým čtenářům neznámé prózy **Miky Waltariho**. Z těch posledních jmenujme například novely *Láska a tma*, *Město smutku a radosti* nebo *Vlak osamělého muže*.

Současné severské romány a povídky

Zatímco v 90. letech a na počátku nového století mezi překlady výrazně převažovaly psychologické romány realistického střihu, dnes je žánrové, stylové i tematické portfolio podstatně širší. I dále se setkáváme s realistickou prózou, která pod drobnohledem nahlíží na patologické mezilidské vztahy, jak mezi členy rodiny, tak i partnery. Výjimkou nebývá minimalistické zpracování, v němž se vše odehrává na malém prostoru a ve zhuštěném časovém úseku, s občasnými retrospektivami. Vedle toho se objevují rozsáhlé ságy, pojednávající obvykle o rodinné historii v dlouhé perspektivě. Stálíci jsou také romány historické, vracející se obvykle k traumatickým místům národních i světových dějin. Novou zálibu čeští čtenáři našli v nekonvenčním severském humoru.

Dánské literatuře u nás v současnosti co do počtu vydaných titulů vévodí především dvě jména, a to autorka píšící pod pseudonymem

Helle Helle a spisovatel Peter Høeg. Jejich tvorba představuje výrazný stylový protipól. **Helle Helle** je známá útlými vztahovými prózami (*Tohle jsem měla napsat v přítomném čase; Jestli chceš*), které jsou vhodné především pro pomalé a soustředěné čtení, neboť pro jejich pochopení je nutné vnímat i to, co zůstává mezi řádky. To podstatné zůstává obvykle nevyřčeno. **Petr Høeg** je oproti tomu známý rozmáchlým vypravěčským gestem a barvitým jazykem. Do povědomí čtenářů se zapsal především svou světoznámou prózou *Cit slečny Smilly pro sníh*, ale také svou prvotinou *Představy o dvacátém století* nebo lehce bláznivým románem *Děti chovatelů slonů*. Letos po delší pauze potěšil jeho fanoušky další překlad do češtiny, román s kriminální zápletkou a špetkou nadpřirozena *Susanin efekt*.

Z dalších dánských autorů a autorek zaujmou **Ida Jessenová** a **Dorthe Norsová**, které podobně jako Helle Helle píše kratší prózy nezřídka s výraznou ženskou hrdinkou. Čtivé romány *Ukulele jam* a *Stan pro jednoho* o dospívání mladého kluka v nelehkých kulisách emigrace z válkou rozvrácené Bosny nabízí **Alen Mešković**.

Norskou literární scénou v posledních letech zahýbala románová reality show **Karla Oveho Knausgård** *Můj boj*, v níž se autor rozhodl co nejotevřeněji a do detailu popsat svůj život se všemi zvraty i banalitami. První tři díly této sextalogie, která je mimo jiné kvůli velkému množství kulturních narážek a filozofických pasáží poměrně náročným čtivem, jsou dostupné už i v češtině.

Řadu fanoušků mají u nás naivní prózy **Erlenda Loea**, vyznačující se neotřelým proudem vyprávění a příděchem nonsensu či nadsázky. Nového vydání se dostalo populárnímu **Dopplerovi**, jehož hlavní hrdina uniká ze spořádaného rodinného života do stanu v lese na okraji Osla. V češtině jsou nově k dispozici i volná pokračování *Nákladáky Volvo* a *Konec světa, tak jak ho známe*, ale i řada dalších, neméně netradičních románů.

Čtenářsky oblíbené jsou i realistické, často historické prózy **Roye Jacobsena** (*Ostrov; Bílý oceán*) nebo knihy vynikajících vypravěčů **Ingvara Ambjørnsena** (*Elling; Bílí negři*), **Larse Saabyeho Christensena** (*Beatles; Poloviční bratr*) a **Pera Pettersona** (*Jít krásť koně; Na Sibiř*). Z norských autorek poslední dobou zaujala **Agnes Ravatnová** psychologickým románem se snovými prvky *Ptačí tribunál* nebo **Lajla Rolstadová** prózou *Vlíčí ostrov* o hledání sebe sama v pusté divočině. Milovníkům jazykově vybroušených povídek s minimalistickým dějem by neměla uniknout sbírka *Hosté od Merethe Lindstrømové*.

Překládové literatury ze švédštiny u nás vychází suverénně nejvíce, i když většinu titulů představují krimi a thrillery. Že autoři detektivek ale nemusejí psát jen krimi, dokazuje například hloubavá tvorba **Henrika Mankella** (*Švédské holínky; Italské boty*), kterou český nakladatel začal zpřístupňovat našim čtenářům poté, co vyšly již všechny případy komisaře Wallandera.

Čas od času vyjde také překlad některého ze dvou žijících klasiků **Torgnyho Lindgren**a (nejnověji román o malíři *Klingsor*) či **Pera Olova Enquista** (*Kniha podobenství; Jiný život*). Stále více se k nám ale dostává i tvorba mladší generace. Asi nejzvučnější literární hlas patří v současném Švédsku **Johanu Hassenu Khemirimu**, jehož román *Všechno, co si nepamatuju*, podávající roztříštěný a v mnohém nekoherentní obraz života náhle zemřelého mladíka z perspektiv jeho různých přátel a členů rodiny, dosáhl na prestižní Augustovu cenu.

Tříživými tématy se ve své tvorbě zabývá **Majgul Axelssonová**, známá především magickorealistickým románem *Dubnová čarodějka* o představách nemocné dívky trvale upoutané na lůžko. Její další v češtině dostupná kniha *Nejmenuji se Miriam* se dotýká romského holokaustu.

Z výrazných představitelů švédského historického románu nesmíme opomenout **Jana Guilloua**. V posledních letech ho proslavila

zejména série *Velké století*, v níž si vytyčil po jednat v deseti románech časově odpovídajících vždy zhruba jedné dekádě celé dvacáté století. To je nazíráno z perspektivy různých členů fiktivní švédské rodiny, jejichž osobní životní osudy se prolínají s klíčovými dějinnými událostmi.

A Švédové u nás výrazně zabodovali i na poli humoru. Asi nikomu neunikl forrestgumpovský *Stoletý stařík, který vylezl z okna a zmizel* **Jonase Jonassona**, ať už jako kniha, či alespoň filmová adaptace. Další prózy tohoto autora však čtenáře spíše zklamaly. Na pomyslném trůnu švédské humoristické literatury nicméně Jonassona zdařile zastoupil **Fredrik Backman** (*Muž jménem Ove; Babička pozdravuje a omlouvá se; Medvěďín*). I v jeho textech jsou hlavními hrdiny často svérázní senioři.

Výrazné místo v současné finské literatuře zaujímá nadaná vypravěčka **Sofi Oksanenová**. Její světově proslulé romány (*Očista; Čas ztracených holubic; Stalinovy krávy*) těžší především z traumat finské a estonské historie, ale stejně tak upozorňují na aktuální problematiku, která bývá často tabuizována – prostituci a obchod s bílým masem, poruchy příjmu potravy, lesbickou lásku apod.

K historii se navrací i **Katja Kettu**, ve svém nejslavnějším románu *Porodní bába* zpracovává osudy mladé dívky za druhé světové války, která se ve finském Laponsku zamiluje do nacistického vojáka. Barvitý jazyk se zdařile kloubí s dramatickou severofinskou přírodou i drsnými událostmi popisovanými nezvykle naturalisticky.

V posledních letech se k nám dostávají i velké finské romány oceněné nejvýznamnější domácí literární cenou Finlandia. Jejich záběr často přesahuje hranice Finska. **Oneiron Laury Lindstedtové** vypráví o sedmi ženách různých národností, které se setkají v blíže neurčeném mlžném prostoru. Vysvětlení napovídá i podtitul románu „Fantazie o vteřinách po smrti“. Mnohovrstevnatá kniha kombinující celou řadu vyprávěcích postupů a stylů se zamýšlí

nad možnostmi a limity mezilidské komunikace nebo povahou ženské tělesnosti.

Román **Jussiho Valtonena** *Oni nevědí, co činí* je rozpažen mezi Finsko a USA, 90. léta 20. století a blízkou budoucnost. Trojúhelník plastických postav amerického vědce Joea, jeho finské manželky Aliny a jejich syna Samuela, postupně zjišťuje, že nikdy není možné do důsledku domyslet své jednání a že ve světě zavaleném informacemi, které produkují a kontrolují velké korporace, je obtížné rozklíčovat opravdovou motivaci skutků i svých nejbližších. Vzájemné neporozumění pak ústí v tragédie antických rozměrů. Monumentální román se na mnoha set stranách podrobně zabývá i současnými ekologickými tématy, problémy univerzitního prostředí nebo vědecké etiky.

Pozoruhodná je i finská literatura „přistěhovalecká“, do níž se dají zařadit knihy autorů a autorek, kteří jsou buď sami imigranti, často už druhé generace, či mají s jinými etniky ve Finsku hlubokou osobní zkušenost. Pozornosti čtenářů by neměl uniknout zejména lehece fantaskní román **Moje kočka Jugoslávie Pajtima Statovciho**, který líčí průběh života z pohledu mladého kosovského Albánce, jehož identitu marginalizované společenské vrstvy násobí ještě homosexuální orientace. V působivé historické vrstvě vyprávění se kniha vrací ke kosovským rodinným tradicím a válečným zkušenostem.

V posledních letech výrazně vzrostl i počet překladů současné islandské literatury. Čtenářský zájem vzbudil **Výhonek osmilisté růže Auður Avy Olafs dóttir**, pojednávající o hledání vlastní životní cesty, která v blíže neurčené středomořské zemi končí v klášteře s růžovou zahradou. Podobně čtivý je i islandský road trip **Listopadový motýli** od téže autorky. O poznání filozofičtější a náročnější texty pak píše **Gyrðir Elíasson** (*Kniha od řeky Sandá; Mezi stromy; Měděné pole*) nebo **Jón Kalman Stefánsson** (volná trilogie *Ráj a peklo; Smutek andělů; Lidské srdce*).

Již tři tituly v českém překladu jsou dostupné od islandského autora píšícího pod pseudonymem **Sjón**, který se mimo bohaté vlastní literární tvorby proslavil i jako hudebník a jako textař pro zpěvačku Björk. Ve svých útlých poetických knihách (*Syn stínu; Múza z lodí Argó; Měsíční kámen*) se často inspiruje islandskými či evropskými mýty a legendami a na pozadí historických událostí vyzvedává zapomenuté příběhy diskriminovaných a společností nepřijímaných jedinců.

Ty, kdo se učí severské jazyky, jistě potěší Gutenbergovy čítanky z nakladatelství Labyrint. Nabízejí totiž reprezentativní výběry dosud nevydaných děl současné prózy ve dvojazyčném, zrcadlovém vydání, které umožňuje srovnávat český překlad s originálem. V minulých letech vyšla čítanka norská a švédská, na letošní podzim se chystá finská.

Mrazivá severská krimi

O příčinách fenomenálního úspěchu severské detektivky a thrilleru na českém knižním trhu bylo napsáno již mnoho. Vzestup těchto žánrů je spojován především s vydáním trilogie **Stiega Larssona Milénium**. Na něj navázala **Jo Nesbø** s čtenářsky velmi úspěšnou sérií s Harry Holem.

Severská krimi se obvykle vyznačuje nejen poutavým a výborně řemeslně zpracovaným příběhem, v němž autoři dokáží držet a stupňovat napětí, ale také výrazným společenským přesahem. Jak už předznamenala autorská dvojice **Maj Sjöwallová** a **Per Wahlö**, jejíž romány u nás vycházely v tenkých sešitech v 80. letech, detektivka vytváří skvělý prostor pro hlubší společenskou kritiku a upozorňování na aktuální problémy. Samotné odhalení pachatele v ní často vůbec není tím nejdůležitějším, kriminální čin bývá jen logickým vyústěním sociálních problémů, diskriminace, traumat z nelehkého dospívání, šikany apod. V centru pozornosti tak stojí spíše cesta pachatele na tenký led a hledání jejích příčin.

Poutavé jsou i profily svérázných vyšetřovatelů (či ve velkém množství knih vyšetřovatelek), kteří sami mnohdy trpí nejrůznějšími

zlozvyky nebo traumaty. Vedle dějové roviny vlastního případu bývá velký prostor věnován osobnímu životu hlavních postav, který v rozsáhlejších sériích svým turbulentním vývojem i každodenními problémy připomíná napínavou kontinuální naraci na způsob telenovel. Všednodenní linka zároveň umožňuje čtenářům ztotožnění s běžnými vztahovými, rodinými i pracovními problémy demytizovaného hrdiny-vyšetřovatele.

Jen samotný výčet autorů současné severské krimi by vydal na text delší než celý tento článek, a proto připomeňme alespoň v posledních letech ta nejskloňovanější jména. Z Dánska je to především **Jussi Adler Olsen** se svou sérií z oddělení Q, které se zabývá odloženými případy. V norské krimi se vedle Joa Nesbøho prosadili zejména **Samuel Bjørk** (*V lese visí anděl; Sova*) a **Jørn Lier Horst** (*Honící psi; Poustevník*). Pozoruhodné jsou také norské romány s výraznou historickou časovou rovinou, která se vrací do druhé světové války nebo ještě hlouběji do minulosti (**Gard Sveen, Jørgen Brekke**).

Švédská detektivka, charakteristická v mnoha případech svou extrémní brutalitou, je u nás známá bezpočtem slavných jmen (či pseudonymů) – **Lars Kepler, Mons Kallentoft, Kristina Ohlssonová, Anders de la Motte** aj. Sérii *Milénium* převzal po zesnulém Larssonovi **David Lagercrantz** a podle poznámek nalezených v notebooku Stiega Larssona částečně rekonstruoval a dopsal čtvrtý díl *Dívka v pavoučí síti*, na který navázal již vlastním románem *Muž, který hledal svůj stín*. Milovníkům thrillerů by pak neměla uniknout trilogie **Jense Lapiduse** odehrávající se zčásti ve stockholmském podsvětí, zčásti v luxusním světě prestižních advokátních kanceláří.

Finská detektivka je u nás mezi severskými kolegyněmi spíše popelkou. Čelní představitelka finské krimi **Leena Lehtolainenová**, nesmírně oblíbená v sousedním Německu, se v českém prostředí příliš neprosadila. Populárnější je **Antti Tuomainen** (*Léčitel; Důl*) nebo **Kati Hiekkapelto** (*Kolibřík; Bezbranní*).

Stálíci islandské krimi, místy kořeněné prvky nadpřirozena, jsou **Yrsa Sigurðardóttir** a **Arnaldur Indriðason**. Od každého již v češtině vyšla zhruba desítky titulů.

Podivná severská fantastika

Zatímco ještě do konce minulého století v severské literatuře naprosto převažoval realistický způsob vyprávění, dnes už to dávno neplatí. Po roce 2000 se zejména ve Finsku objevil proud, který později dostal označení „finské podivno“. Pod tímto názvem se skrývá literatura, která vychází z žánrů a subžánrů fantastiky, ale zároveň je nejrůzněji kombinuje a invenčně překračuje tradiční žánrové hranice. Oblíbené jsou zejména dystopie s humanistickým a environmentálním poselstvím, prózy těžící z poetiky pohádek a fantasy literatury, či kafkovsky absurdní texty. Řada autorů inklinuje k prolínání reality s nadpřirozenem, přičemž těžší z tradic magického realismu.

Průkopnicí finského podivna byla spisovatelka **Johanna Sinisalo**. Už od 80. let publikovala sci-fi povídky ve fanzinech, ale na domácí půdě a později i celosvětově ji proslavila až románová prvotina *Ne před slunce západem* vydaná na přelomu tisíciletí. Vypráví o homosexuálním reklamním fotografovi, který najde opuštěné trollí mládež. Román, který je důmyslnou koláží klasického vyprávění s fiktivními i skutečnými odbornými texty, upozorňuje také na palčivá soudobá témata jako diskriminaci menšin, vztah člověka k přírodě nebo domácí násilí. V češtině máme k dispozici i neméně slavný, novější autorčin román *Jádro Slunce*. V něm je vykreslen hrůzný obraz současné společnosti, která prošla alternativní moderní historií, v níž byla žena „domestikována“ na poslušný druh sloužící muži, rodící děti a starající se o domácnost.

Vedle Johanny Sinisalo se u nás z autorů finského podivna proslavil v posledních letech **Pasi Ilmari Jääskeläinen**, jehož romány *Liteární spolek*, *Laury Sněžné*, *Magický průvodce městem pod pahorkem* a nejnovější *Den*

falešné kočky vtahují čtenáře do fikčního světa, v němž si nemůže být jistý naprosto ničím. Fatální a šokující zvrat na posledních stránkách či v posledních větách vrhne na všechny události obvykle úplně nové světlo a leckoho donutí přečíst knihu znovu. Jääskeläinen se rád dopouští i postmoderních hrátek s formou – například *Magický průvodce* existuje ve dvou na prvních pohled identických verzích, nicméně každá z nich má úplně jiný konec. A čtenář dopředu neví, po kterém z těch dvou v knihkupectví nebo v knihovně sáhl.

Na poli dystopie zaznamenala úspěch **Emmi Itäranta** prvotinou *Strážkyně pramene* o post-apokalyptickém světě vzdálené budoucnosti, v němž se po ekologické katastrofě stala pitná voda nejcennější a velmi těžce dostupnou surovinou. Čtenáři i kritika na knize oceňují barvitý lyrický jazyk i propojení evropské a dálnovýchodní estetiky a filozofie. S finským podivnem je možné se blíže seznámit také v úspěšné antologii *Lesní lišky a další znepokojivé příběhy*.

V ostatních severských zemích sice označení „podivno“ do literárního názvosloví tak hojně neproniklo, nicméně i tam se píší knihy, které by svým charakterem do tohoto proudu spadaly. Ve Švédsku jsou to například

černohumorné novely **Jonase Karlssona** *Místopost* a *Faktura* nebo detailně prokreslená vize **Kafkův pavilon** **Tonyho Samuelssona**, která si pohrává s představou, že druhou světovou válku vyhrálo nacistické Německo, a zamýšlí se nad rolí spisovatele ve službách ideologie. Ze švédské povídkové tvorby zaujala *Sobí hora* **Karin Tidbeckové**.

Společenskokritická fantasmagorie *Dánská občanská válka 2018–24* **Kaspára Collinga Nielsena** je zase příkladem podivné literatury z Dánska. Hlavní postavy žijící díky programu na obnovu kmenových buněk několik století se v ní ve vzpomínkách vrací k událostem rozvratu sociálního státu, které v naší současnosti vedly až k ničivému občanskému konfliktu. Podobně bláznivou mozaikou příběhů s kritickým nádechem je kniha téhož autora *Mount Kodaň*, v níž dánská vláda vztyčí nad placatým hlavním městem tři a půltisícovou velehoru.

Z norské fantastiky se k nám zatím dostala především fantasy trilogie *Havraní kruhy* (*Ódinovo dítě*, *Plíseň*, *Síla*) **Siri Pettersenové**. Hlavní hrdinka napínavého příběhu Hirka v ní postupně odhaluje promyšlené sousvětí s vlastní historií, mytologií a různými rasami, které ho obývají.

Závěr

Severská literatura české čtenáře baví, mrazí, překvapuje i nutí k zamyšlení už opravdu dlouhou dobu. Počet překladových titulů, které u nás v současnosti vycházejí, a jejich žánrová i tematická pestrost dokládají, že zájem o severskou literaturu a její nejružnější podoby neupadá, ale naopak stále narůstá. A vypadá to, že tento trend bude dál pokračovat, což nás všechny může jen těšit – severská literatura totiž vždy měla a stále má co nabídnout.

Michal Švec (1984) vystudoval finštinu a klasičtí archeologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde v současnosti pokračuje v doktorském studiu literární komparatistiky. Živí se jako překladatel z finštiny do češtiny se zaměřením na prózu (Emmi Itäranta, Pentti Saarikoski, Timo Parvela, Helena Sinervo, Jussi Valtonen), poezii a filmové titulky. Působí také jako předseda severského kulturního centra Skandinávský dům a podílel se na koordinaci kampaně #ReadNordic. Za překlad *Dopisu pro mou ženu* od Penttiho Saarikoskiho obdržel od Obce překladatelů*

v rámci Cen Josefa Jungmanna 2017 Prémii Tomáše Hrácha. V témže roce mu byl za výjimečné zásluhy o šíření povědomí o finské kultuře udělen finským prezidentem Řád finského lva ve třídě rytíř.

Třikrát o britské literatuře s Michaelou Čaňkovou

Čím je pro vás britská literatura výjimečná?

K překladům z britské literatury se nemohu dost dobře vyjádřit, všechno čtu v originále. A právě tím je pro mě britská literatura výjimečná – беру si z ní nejen složku literární, ale i jazykovou. Obojí vnímám pro sebe jako velké obohacení.

Objevují se v této literatuře aktuálně nějaká silná témata?

Silná témata? Snad pohled do minulosti, ale nikoli jako popis historických událostí, ale jako

zcela moderní pojetí – umělecké i jazykové, jako historický základ, na kterém se staví silný současný příběh. Ostatně tím se britská literatura vyznačovala i dříve.

Který současný titul by podle Vás neměl chybět ve fondech našich veřejných knihoven?

Určitě román **Sebastiana Barryho** *Days without End*.

Michaela Čaňková se zabývá anglicky psanou beletrií.

Současná britská literatura v českých překladech

Richard Olehla
olehla1@gmail.com

Současná britská literatura nemá žádné vyhraněné ústřední téma, ani žádný směr či hnutí, jež by určovaly její další vývoj, a tak lze mluvit pouze o dlouhodobých okruzích, případně o nejrůznějších žánrových, geografických či kulturních kategoriích. Zřejmě nejznámější žánr v oblasti kvalitní britské prózy je historický román, obvykle se zaměřující na slavné období britské historie, tedy dobu alžbětinskou a viktoriánskou. Dále je třeba zmínit kulturní dědictví Britského impéria, tedy značné zastoupení autorů ze zemí Commonwealthu, kteří ve svých dílech reagují na složitou kulturní situaci své vlasti, jež se musí vyrovnat s přetrvávajícím vlivem britského kolonialismu. Zvláštní místo v této skupině zauímají autoři z indického subkontinentu.

Patrný je také rozmach fantasy literatury primárně určené dětským čtenářům a zástupcům skupiny YA (Young Adult) a dále stabilní proud detektivní literatury, navazující na tradici britské školy a zároveň reagující na boom oblíbenosti severských autorů. Stálíci tohoto segmentu je mimo jiné **Joanne K. Rowlingová**, jež se po uzavření potterovské ságy zaměřila na detektivní sérii s Cameronem Silkem, kterou vydává pod pseudonymem Robert Galbraith. Autorčině proslulosti natěsně napomohly filmové adaptace jejích děl, což je další z faktorů, které s rozvojem globální populární kultury ovlivňují čtenost jednotlivých děl. Filmové zpracování podpořilo vysoký prodej například thrilleru *Dívka ve vlaku* od **Pauly Hawkinsové**, na níž je zajímavá především skutečnost, že mimořádného úspěchu dosáhla až se svou v pořadí šestou vydanou knihou.

Zřetelný je též vliv sociálních médií a self-publishingu. Nejvýraznějším příkladem je erotická trilogie **E. L. Jamesové** *Padesát odstínů*

šedi, již autorka začala sepsávat na mobilním telefonu při dojíždění do práce, jednotlivé kapitoly publikovala na svém blogu, a když bylo patrné, že o její knihu je zájem, vydala ji vlastním nákladem. Teprve poté se titulu chopil nakladatel a učinil z něj globální fenomén. Jiným příkladem self-publishingu je detektivní thriller *Když Anna zmizela* anonymního autora **Alexe Lakea**; i ten nejprve vznikl jako e-kniha.

Jinak se na britském knižním trhu prosazuje především literární celebrity typu **Salmana Rushdieho**, **Iana McEwana**, **Juliana Barnes** či nedávného laureáta Nobelovy ceny za literaturu (2017) **Kazua Ishiguro**. Specifikem britského trhu je čtenářská orientace na literární debuty. Zřejmě nejznámější debutantkou posledních dvaceti let zůstává nyní již zavedená autorka **Zadie Smithová**, jejíž debut *Bílé zuby* v roce 2000 šokoval výší zaplacené zálohy mnoha stovek tisíc liber ještě dříve, než byla kniha vůbec napsána. Jména nadějných autorů se objevují na seznamu agentury Granta, jenž vychází vždy po deseti letech a v minulosti dokázal úspěšně odhadnout nástup autorů, kteří dnes patří již ke střední, úspěšné generaci (například právě Zadie Smithové, která byla zařazena do seznamu v letech 2003 a 2013, v dřívějších seznamech vydaných ještě před nástupem slávy figurují i zmínění Ishiguro, McEwan, Barnes či Rushdie).

Presto je třeba doplnit, že hledisko prodejního úspěchu není ani zdaleka rozhodující pro zařazení jednotlivých titulů do kánonu moderní britské literatury. Není zde řeč o bestsellerech pochybných literárních kvalit, jejichž příklady jsme zmínili výše, ale o titulech, k nimž se pozornost kritiky a čtenářstva obrátila až poté, co byly zařazeny do užšího výběru

jednoho z prestižních britských literárních ocenění, případně tato klání vyhrály. Literární ceny totiž mají především marketingový vliv, po vyhlášení vítěze se obvykle dramaticky zvednou prodeje a velmi rychle bývají rozebrána také práva na překlad do jiných jazyků. Nejprestižnější britskou literární cenou zůstává Man Booker Prize, jež je v posledních letech udělována ve dvou kategoriích, tedy kromě nejlepší prózy z pera anglofonního autora také v kategorii mezinárodní, otevřené všem autorům, jejichž dílo bylo přeloženo do angličtiny. Poslední laureátkou International Man Booker Prize se tak v roce 2018 stala polská autorka **Olga Tokarczuková**.

Co se týče situace na trhu českých překladů ze současné britské literatury, je třeba úvodem uvést skutečnost, že anglicky psaná literatura zde požívá výsadního postavení. Téměř polovina všech překladových titulů, které jsou v daném roce vydány, pochází právě z této jazykové oblasti. Nadto má anglicky psaná literatura na rozdíl od literatur jiných jazykových oblastí vpravdě globální publikum, a tudíž i dosah, a je jí věnován značný prostor v médiích. Je tedy nutné mít na paměti, že jakkoli složitá, nepřehledná a nutně subjektivním výběrem několika lidí ovlivněná tato situace může být, je pořád diametrálně odlišná od stavu, v němž se nacházejí překlady z jiných literatur.

Stav, v němž se překlady z oblasti současné britské literatury v současnosti nacházejí, je poplatný podmínkám, za nichž česká nakladatelství volí jednotlivé tituly. Takřka jediným kritériem je ekonomická návratnost investice nakladatelství, neboť systém podpory konkrétních titulů ze strany britských institucí typu British Council se před několika lety zcela rozpadl a výše grantů MŠMT ČR v této oblasti (a vlastně literatury obecně) je spíše symbolická, ač se v posledních letech podpora zvedá a počet podpořených titulů neustále roste.

Výsledkem je, že mnohé knihy, které by si překlad do češtiny zasloužily, zůstávají nepřeloženy, neboť nenaplnují předpokládané

podmínky. Naopak jiní autoři jsou překládáni hojně, ačkoliv kvalita jejich děl je kolísavá, či přímo pochybná. Nakladatelé se při zařazování jednotlivých děl do svých edičních plánů řídí především všeobecnou známost autora či díla v českém kontextu. Je prakticky jisté, že jakýkoli nový literární počín hvězd typu Salmana Rushdieho, Iana McEwana a dalších bude v co nejkratší době kvalitně přeložen, podpořen nějakou formou reklamy a dosáhne uspokojivých prodejů. Pokud jakýkoli autor přijede do České republiky v rámci nějakého knižního festivalu či veletrhu, prodeji jeho knih to samozřejmě hodně napomůže, neboť se o něm díky médiím dozvědí i ti, kteří se jinak o novinky ze světa literatury tolik nezajímají.

Dalším z faktorů, kterými se český nakladatel řídí ve výběru překladového titulu, je existence či budoucí možnost filmové adaptace díla. Někdy film jen podpoří prodej knihy, jindy však stojí za jejím komerčním úspěchem. V takovém případě bývá dílo vydáno s „filmovou“ obálkou, která potenciálního čtenáře upozorňuje na skutečnost, že příběh je mu už dostatečně znám z jiného média, a svou volbou tudíž neriskuje zklamání. Důvodem pro vydání titulu v českém překladu může být i skutečnost, že kniha už byla přeložena do vícera evropských jazyků, tudíž lze předpokládat, že je komerčně úspěšná i jinde. Tento faktor se nicméně uplatňuje především v menších literaturách.

Konečně posledním důvodem pro vydání může být prostý fakt, že nakladatel na knihu dostane tip od autority, které důvěřuje. Může to být publicista, který mu napíše tzv. nakladatelský posudek, překladatel, který si autora oblíbil, agent, který mu takto již doporučil několik jmen a jehož tipy se osvědčily. Takto se do českého překladu dostal britský prozaik **Michel Faber**, jehož román *Kvítek karmínový a bílý* zaznamenal i přes značný rozsah a velký časový odstup od vydání originálu velký prodejní úspěch.

Zapomenout nemůžeme ani na dílo nejslavnějšího dramatika všech dob, Williama

Shakespeara. Vedle překladů Martina Hilského, jenž v rámci své popularizační činnosti napsal také řadu knih o světě alžbětinského divadla, zmiňme také překlady nedávno zesnulého Jiřího Joska, které vycházely v jeho vlastním nakladatelství Romeo.

Následující seznam literárních děl, který zde předkládáme, nemá ambici definovat kánon, jedná se spíše o osobní výběr autora tohoto textu, který určily jeho zájmy, znalosti a orientace na knižním trhu. Jednotlivá díla jsou členěna do větších celků, zmiňujeme zde i podle našeho názoru důležitá díla odborné literatury, která se problematikou moderní britské literatury zabývají. Anotace jednotlivých titulů jsou částečně převzaty s veřejných dostupných zdrojů.

Seznam děl s anotacemi:

Reedice v nových, či upravených překladech

James Joyce: *Odyseus* (Argo, 2012, překlad Aloys Skoumal)

Jeden z nejslavnějších, nejvlivnějších a nejpodnětějších románů západních literárních dějin. Ve všedním příběhu jednoho dne jako by oživaly všechny příběhy světa, včetně mýtu o Odysseovi. Skoumalův překlad byl pro toto vydání nově zredigován.

Další díla: *Portrét umělce v jinošských letech, Dubliňané*

Edice Knihovna klasiků nakladatelství Odeon
Klasická díla světové literatury v této edici vycházejí v novém, případně nově zredigovaném překladu.

Oscar Wilde: *Obrázek Doriana Graye* (2011 a 2018, překlad Kateřina Hilská)

Emily Brontëová: *Na větrné hůrce* (2013, překlad Kateřina Hilská)

Charles Dickens: *David Copperfield* (2015, překlad Petra Diestlerová)

Arthur Conan Doyle: *Baskervillský pes* (2016, překlad Richard Podaný)

Virginia Woolfová: *K majáku* (2018, překlad Kateřina Hilská)

George Orwell: *Devatenáct set osmdesát čtyři* (Argo, 2014, překlad Petra Martínková)

Strhující utopistický román světového autora o vzpouře jednotlivce proti usurpující moci státu.

Další díla: *Farma zvířat, Farářova dcera, Nadechnout se, Barmské dny, Cesta k Wigan Pier, Bože chraň aspidistru, Hold Katalánsku, Uvnitř velryby a jiné eseje*

Arthur Koestler: *Tma o polednách* (Odeon, 2016, překlad Eva Kondrysová a František Jungwirth)

Děj románu se odvíjí na pozadí velkých moskevských procesů z let 1936–1938 s bývalými čelnými představiteli levé i pravé opozice.

Anthony Burgess: *Mechanický pomeranč* (Odeon, 2016, překlad Ladislav Šenkyřík)

Úspěšný kulturní román z 60. let 20. století zobrazuje na světě blízké budoucnosti šílenství individuálního i společenského násilí.

Další díla: *Všechno, jen slunce ne, 1985*

Kingsley Amis: *Šťastný Jim* (Plus, 2011, překlad Kateřina Hilská)

Prvotina slavného britského prozaika se okamžitě po svém vydání v roce 1954 zařadila mezi nejoblíbenější a nejčtenější humoristické romány. Klasický univerzitní román kombinovaný s milostným příběhem.

Další díla: *Manuál každodenního pijáka, Konečná, Jake má problém*

John Fowles: *Mág* (Kniha Zlín, 2014, překlad Josef Línek)

Příběh Nicholase Urfa se odehrává z větší části na řeckém ostrově Fraxos. Nuda, odloučenost a jisté zvláštní okolnosti ho přivedou do domu místního usedlíka, který ho upoutá kouzlem své osobnosti a postupně zapojí do zvláštní psychologické hry, v níž mu přisoudí hlavní roli, jež mu znemožní ze hry vystoupit a případně opustit ostrov.

Další díla: *Aristos, Mantis, Francouzova milenka, Sběratel*

„Zlatá“ generace

Ian McEwan: *Mlsoun* (Odeon, 2013, překlad Ladislav Šenkyřík)

Strhující špiónážní příběh z dob Studené války. Mladá pohledná žena nastoupí hned po studiích v Cambridge do britské tajné služby a je jí přidělen první úkol – v rámci operace Mlsoun navázat kontakt se začínajícím spisovatelem. Autorův mistrný styl udrží čtenáře v napětí až do samého konce.

Další díla: *Pokání, Betonová zahrada, Dítě v pravý čas, Nevinný, Na Chesilské pláži, Sobota, Solar, Amsterdam, Skořápka*

Martin Amis: *Zóna zájmu* (Plus, 2016, překlad Kateřina Klabanová)

Poslední román Martina Amise je tradičně vyprávěný příběh o holocaustu z prostředí koncentračního tábora Osvětim o tom, kdo vlastně dal do pohybu soukolí nejstrašnějšího stroje na smrt moderních dějin.

Další díla: *Londýnská pole, Věnováno Ráchel, Těhotná vdova, Peníze, Šíp času, Úspěch*

Julian Barnes: *Flaubertův papoušek* (Odeon, 2016, překlad Miloš Urban)

Román-esej seznamuje čtenáře s dosud neznámými podrobnostmi z Flaubertova života.

Další díla: *Než potkala mě, Vědomí konce, Žádný důvod k obavám, Arthur & George*

Salman Rushdie: *Děti půlnoci* (Paseka, 2012, překlad Pavel Dominik)

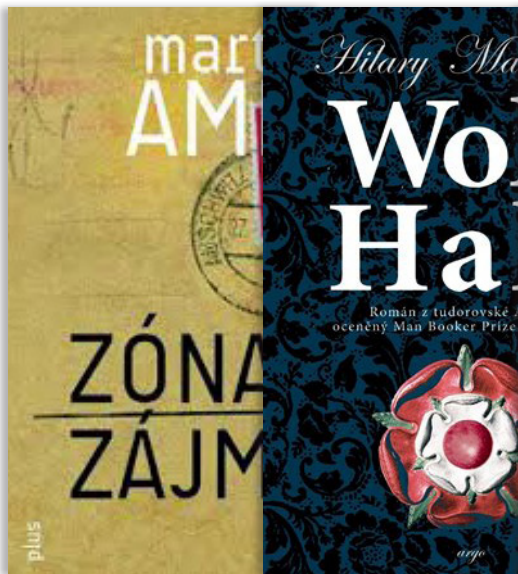
Sálím, dítě půlnoci, narozený současně s nezávislostí Indie, je vypravěčem rodinné ságy tří generací a zároveň přibližuje Indii 20. století.

Další díla: *Zlatý dům, Dva roky, osm měsíců a osmadvacet nocí, Hanba, Zběsilost, Klaun Šalímar, Čarodějka z Florencie, Joseph Anton*

Kazuo Ishiguro: *Pohřbený obr* (Argo, 2016, překlad Lenka Sobotová)

Děj románu zasadil autor do počátků raného středověku, kdy se Británie, kterou dávno opustili Římané, nezadržitelně mění v trosky. Příběh začíná rozhodnutím starých manželů Axla a Beatrice vydat se krajem mlhy a deště v naději, že se shledají se synem, kterého léta neviděli. Jímavý příběh o ztracených vzpomínkách, lásce, pomstě, válce a síle zapomnění.

Další díla: *Soumrak dne, Malíř pomíjivého světa, Neopouštěj mě, Když jsme byli sirotci, Nokturna*

Další autoři:

David Mitchell: *Hybatelé (Mladá fronta, 2016, překlad Lenka Pavlovská)*

Devět různých příběhů, devět různých rovin vyprávění. Jednotlivé příběhy na sebe často až s téměř nepostřehnutelnou jemností navazují a vzájemně se překrývají. Složitá struktura, komplikovaný čtenářský zážitek.

Další díla: *Atlas mraků, Třináct měsíců, Sencislo9, Tisíc podzimů Jacoba de Zoeta*

Simon Mawer: *Pražské jaro (Kniha Zlín, 2018, překlad Lukáš Novák)*

V létě roku 1968, v roce Pražského jara a studené války, se dva studenti Oxfordu, James Borthwick a Eleanor Pike, rozhodnout projet stopem Evropu. Tím si zkomplikují právě se rodící přátelství, které by mohlo přerůst v něco většího. Jakmile dorazí do jižního Německa, zrodí se v jejich hlavách nápad navštívit Československo – zemi, ze které se Dubčekův „socialismus s lidskou tváří“ usmívá na svět kolem.

Další díla: *Skleněný pokoj, Mendelův trpaslík, Pád, Dívka, která spadla z nebe*

Irvine Welsh: *Porno (Argo, 2017, překlad Kamila Lederová-Crooks)*

Hrdinové Trainspottingu se vrací na místo činu, do Edinburghu: Mark Renton z Amsterdamu, Simon Williamson z Londýna, Frank Begbie z vězení...

Další díla: *Trainspotting, Acid House, Lepidlo, Porno, Svinstvo, Extáze*

Nick Cave: *A uzřela oslice anděla (Argo, 1994, překlad Tomáš Hrách)*

Jazyk plný biblických metafor a sevřený příběh vyprávěný na pomezí snu a šílenství.

Další díla: *King Ink, Smrt Zajdy Munroa*

Michel Faber: *Kvítek karmínový a bílý (Argo, 2014, překlad Viktor Janiš)*

Michela Fabera porůznu přirovnávali k Ianu McEwanovi, Paulu Austerovi či Roaldu Dahlovi. Osou románu je vztah osmnáctileté prostitutky Sugar a dědice voňavkářského impéria Williama

Rackhama. Je to panoramatický portrét viktoriánského Londýna se všemi jeho společenskými vrstvami, bildungsroman s nečekaně katarzním vyzněním a hlavně silný příběh.

Další díla: *Fahrenheitova dvojčata*, *Pod kůží*, *Někdy prostě přší*, *Evangelium ohně*

Zadie Smithová: *Severozápad* (BB art, 2013, překlad Petra Diestlerová)

Nový román Zadie Smithové sleduje osudy čtyř Londýňanů – Ley, Natalie, Felixe a Nathana –, kteří by si v dospělosti rádi vybudovali novou existenci mimo Caldwell, chudinské sídliště jejich dětství. V soukromých domech i ve veřejných parcích, v práci i při zábavě se jejich Londýn jeví jako složitý organismus.

Další díla: *Bílé zuby*, *Sběratel autogramů*, *O kráse*

Margaret Atwoodová: *Příběh služebnice* (Argo, 2018, překlad Veronika Lásková)

Proslulý román kanadské spisovatelky vykresluje pochmurnou vizi blízké budoucnosti Spojených států amerických, které se z demokratických

výšin propadly do všeobjímajících hrůz totalitního režimu.

Další díla: *Kus temnoty*, *Z hlubin*, *Alias Grace*, *Slepý vrah*

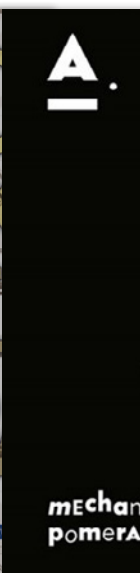
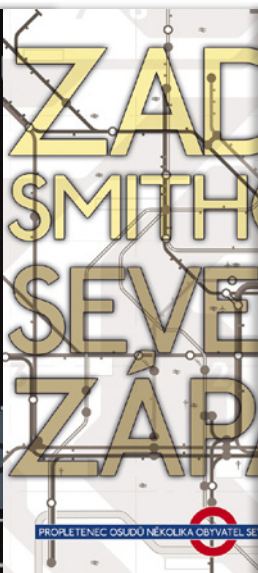
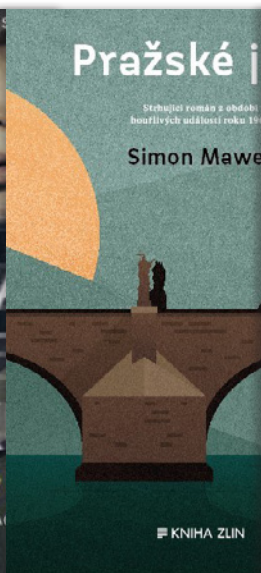
Hilary Mantelová: *Wolf Hall* (Argo, 2010, překlad Michala Marková)

Anglie v šestnáctém století stojí jen krůček od katastrofy. Zemře-li král bez mužského potomka, zemi zpustoší občanská válka. Jindřich VIII. proto hodlá zrušit své dvacetileté manželství s Kateřinou Aragonskou a oženit se s Annou Boleynovou. Papež i většina Evropy ovšem stojí proti němu. A právě v tomto okamžiku na scénu vstupuje Thomas Cromwell.

Další díla: *Předvedte mrtvé*, *Za temnotou*, *Zavraždění Margaret Thatcherové*

Sara Baume: *Jasno lepo podstín zhyna* (Odeon, 2016, překlad Alice Hyrmanová McElveen)

Elegický příběh o ničivých následcích izolace a hojivé síle soucitu, blízkosti a náklonnosti se právem stal mimořádnou událostí nejen na irském literárním nebi, ale v celém anglicky mluvícím světě.

Chimamanda Ngozi Adichieová: Amerikána
(Host, 2017, překlad Petr Štádlr)

Výjimečný počín vzkvétající imigrantské literatury poslední generace. Příběh o lásce, rasových otázkách a identitě. Ifemelu a Obinze jsou mladí a zamilovaní, ale nespokojení se životem v Nigérii ovládané vojenskou diktaturou.

Odborná literatura

Martin Hilský: Modernisté (Argo, 2017)

Hilský v úvodním eseji objasňuje všechno, co vedlo ke vzniku velkého myšlenkového a estetického zvratu v anglické literatuře a podává jeho podrobnou charakteristiku. Čtyři eseje přinášejí portréty čtyř nejvýznamnějších modernistických autorů: Jamese Joyce, Virginie Woolfové, Thomase Stearnse Eliota a D. H. Lawrence.

Martin Hilský: Rozbité zrcadlo (Plus, 2009)

Rozbité zrcadlo je výběrem z esejistické tvorby Martina Hilského, profesora anglistiky na FF UK a předního českého překladatele. Ve třech částech, postupně věnovaných obecným literárním otázkám, americké a britské literatuře, předvádí profesor Hilský, proč je obecně považován za jednoho z našich největších anglistů.

Richard Olehla, (1976) absolvoval doktorské studium anglické filologie na FF UK. Vyučuje na VŠ a píše o moderní britské a americké literatuře. V minulosti absolvoval studijní pobyty v Portugalsku a v USA. V současnosti spolupracuje s Městskou knihovnou v Praze na projektu E-knihovna.

Třikrát o francouzské literatuře se Zdislavou Tesařovou

Čím je pro Vás francouzská literatura výjimečná?

Existují doslova poklady, které nejsou z francouzštiny překládány do jiných jazyků a pokud ano, ztrácí se určitá autentičnost, která bývá vázaná na místo vzniku a vědomí společnosti nebo skupiny, kde se ono téma jeví jako aktuální. Dochází pak ke zjednodušení nebo k přeformování části sdělení, která je sémanticky těžko zachytitelná. Oceňuji zaměření na detail, kultivovanost a stylovou čistotu.

Objevují se v této literatuře aktuálně nějaká silná témata?

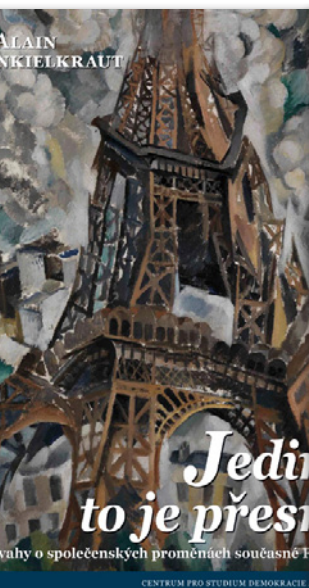
Bývá to často postavení jednotlivce ve společnosti, jeho zachycení v každodenním životě, dopad mimořádných událostí na jeho soukromí. Hledání opory v tradicích, tolerance k ostatním,

práce jedince na svém osobním rozvoji, vztahové otázky mezi jednotlivci, skupinami i národy. Stanovení priorit na všech těchto úrovních. Objevují se kritické připomínky ke změnám ve vzdělávacím systému a v dětské literatuře podpora vztahu k přírodě a respektování okolí.

Který současný titul by podle Vás neměl chybět ve fondech našich veřejných knihoven?

Ráda bych dostala do knihoven tituly pro malé čtenáře, které kromě zajímavého příběhu, obsahují i naučnou část podanou velmi poutavým způsobem. Alain Goy: *Le Chêne et le Billecul*, *Un Chêne d'Ombre et de Lumière*, *Le Cerisier de Mitsuru* a další. Na překladu pracuji, hledám nakladatele.

Zdislava Tesařová překládá do češtiny francouzskou literaturu.

Současná francouzská literatura v českých překladech

Ladislava Chateau

ladislava.chateau@seznam.cz

„Překlad je služba. Služba originálu.“ Jarmila Emmerová

Kdo nemá tu zkušenost, nedovede si představit, kolik času a práce stojí překlad, dát autorovi, jak říká Václav Jamek, „jeho vlastní hlas“, na každém překladu to nejdůležitější. A já už jen dodávám, že *ten hlas* získá autor až tím, že je čten, a teprve tehdy je překlad skutečně vytvořený. Pokud jde o překladatele z francouzštiny, mnozí z nich dosáhli velkého mistrovství, dokázali ustoupit do pozadí a podřídili se autorovu vidění i vnímání, za všechny uvedu jen některé z těch, kteří jednou provždy zazářili na překladatelském nebi, nepochybně to byl Josef Jungmann, Jaroslav Vrchlický, Karel Čapek, Jindřich Hořejší, o něco mladší Jaroslav Zaorálek, Vítězslav Nezval, Antonín Liehm, Petr Kopta, Vladimír Holan, Hanuš Jelínek a z jejich pokračovatelů musím připomenout alespoň Annu Kareninovou, Helenu Beguinovou, Jiřího Pelána a už zmíněného Václava Jamka... A omlouvám se všem, které pro nedostatek místa nejmenuji.

Frankofonní kultura musela ustoupit

Spojení francouzské a české kultury letos připomíná pražská výstava *Naše Francie. Francouzská poezie v českých překladech a ilustracích*, která je instalována v prvním patře letohrádku Hvězda; vystaveno je více než 130 děl, která nápadně ukazují, jak silně francouzská literatura ovlivnila českou kulturu 20. století. Expozici uspořádaly Antoine Marès a Tereza Riedlbauchova. Francouzská literatura nejenže inspirovala české básníky i prozaiky, ale silně působila i na malíře a grafiky, kteří svými ilustracemi a grafickou úpravou doprovázeli jejich díla, namátkou jmenuji Ludmilu Jiřincovou, Karla Teigeho,

Jaroslava Šerých, Adrienu Šimotovou, Františka Tichého, Františka Kubína a Toyen, která knižní obálky děl Jeana Giona, André Malrauxe či Louise Aragona působivě doprovázela svými fotografickými kolážemi.

Pro rozvoj česko-francouzských vztahů je zvláště důležité období kolem roku 1918, Francie jako první uznala čs. prozatímní vládu a tím podpořila vznik Československa; zvláště tehdejší prezident Raymond Poincaré a předseda vlády Georges Clemenceau byli českému prostředí velice nakloněni; generál Maurice Pellé, sám vynikající malíř a kreslíř, se oženil s Jarmilou Braunerovou, neteří známé české malířky Zdenky Braunerové (Jarmila a Zdenka nebyly sestry, jak je v katalogu mylně uvedeno); Pellé se stal posléze náčelníkem Hlavního štábu branné moci a v Praze působil až do roku 1921. V centru hlavního města, ve Štěpánské ulici 35, byl v té době založen Francouzský institut, který tehdy nesl jméno Ernsta Denise. Bohužel běh událostí nabýval rychle neblahý spád, filozof, prozaik a básník Paul Valéry v roce 1938 marně zdůrazňuje význam Prahy pro Francii i celou Evropu... Hruzné období druhé světové války, okupace Francie, vznik Protektorátu a vyhlášení Slovenského štátu napáchaly nedozírné kulturní škody; redukci nakladatelské činnosti, odchod mnohých umělců do ilegality, emigrace; mnozí přišli o život v koncentračních táborech, ve věznicích, na mučidlech. V té době, samozřejmě vycházel především **Céline**, hlavně jeho pamflety, za všechny jmenuji alespoň *Školu mrtvol* (v tiráži je jako překladatel uveden S. Horský, vydalo nakladatelství Meteor). Zájmu nakladatelů se těšil i **Pierre Drieu La Rochelle**,

za okupace se stal šéfredaktorem slavné *Nouvelle Revue Française*, známé jako N. R. F., který sice nepatřil k tak zběsilým antisemitům, ale svým příklonem k fašismu, stejně jako Céline, zle poškodil svoji jinak hodnotnou tvorbu; Jos. R. Vilímek vydal v roce 1940 v překladu Anny Pospíšilové jeho román *Snívá buržoazie*, o rodinných problémech tří generací. Česká kritika tehdy psala o *veledíle*.

Po osvobození, na počátku roku 1949 už musí frankofonní kultura ustoupit a uvolnit místo kultuře sovětské. A zase mnozí umělci odcházejí, za všechny jmenuji alespoň Toyen a Heislera, kteří odešli do Francie. Po smrti Stalina se poměry začínají pomalu měnit k lepšímu, a zvláště v šedesátých letech; většina významných francouzských děl postupně vyšla i v češtině, nepochybně zásluhou nakladatelství Odeon a její odvážné redakce (Jiří Pelán, Anna Kareninová, Václav Jamek, Vlasta Dufková, Miroslav Žilina). Avšak v době po roce 1989, kdy doslova překlady nejen z francouzštiny zaplavily knihkupecké pulty, renomovaná nakladatelství – paradoxně – v rychlém sledu za sebou zanikala, včetně Odeonu. Škoda. Uvést jen některé francouzské tituly, které v posledních letech vyšly v češtině, rozhodnout, koho vynechat a koho ne, je nesnadný úkol... Nezbyvá, než abych se uchýlila ke své knihovně a sáhla po některém barevném hřbetu ještě čerstvého díla.

Neschopnost zohlednit současnost

Jedním z nich je nahnědlá obálka s portrétem zamýšleného staršího muže, tím je básník, prozaik a filozof **Paul Valéry**, jehož *Zápisky (výběr z textů)* vyšly v překladu Michala Novotného v Akademii v minulém roce, nepochybně jde o jeden z nejvýznamnějších současných překladatelských i nakladatelských počínů; deníkové záznamy, úvahy filozofické, psychologické i vědecké, které si Valéry rád zapisoval brzy ráno, neboť jak říkával: *ranní hodiny zasvěcují činnosti ducha a zbytek dne pak mám právo cítit se jako hlupák*. (...) Michal Novotný přeložil

rovněž **Maxe Jacoba**, jeho okouzující hravé verše v próze, které vyšly ve sbírce *Kalíšek na kostky* (Torst, 2010). Max Jacob byl významnou postavou moderního umění, zejména kubismu a surrealismu, za války tragicky zemřel v internčním táboře pro Židy v Drancy u Paříže na jaře roku 1944, tedy krátce před osvobozením. Když loni v nakladatelství Sumbalon vyšla malá knížka **Alaina Finkelkrauta** a **Pierra Nory** *Proslovy ve Francouzské akademii*, bylo to velké a milé překvapení, zvláště pro frankofily; titul v půvabné grafické úpravě a v pěkném překladu Nory Obrtelové. Alain Finkelkraut nedávno stanul mezi Nesmrtelnými, byl zvolen do Francouzské akademie. A jak káže dlouholetá tradice, přednesl na její půdě 28. ledna 2016 svůj slavnostní proslov, přesněji: poděkování a oslavnou řeč na svého předchůdce Féliciena Marceau, do jehož křesla číslo 21 usedl. Poté, podle protokolu, musí následovat odpověď jiného Nesmrtelného, v tomto případě tak učinil historik Pierre Nora. Alain Finkelkraut se ve své řeči obracel k zesnulému spisovateli, nejeden z českých čtenářů si jistě vybaví jeho *Creezy*, útlou knížku, která vyšla v roce 1969 a ještě téhož roku přinesla svému autorovi Goncourtovu cenu; jemné vyprávěcké kouzlo ve svém překladu výborně zachytila Dagmar Steínová, dílko poprvé vyšlo v Československém spisovateli; *histoire d'amour* poslance a fotomodelky, banální příběh je vynikající psychologická studie hlavních postav a pařížské prostředí jen zdůrazňuje tragédii, kterou příběh končí. Ale zůstaňme ještě u filozofa, historika a profesora Alaina Finkelkrauta, narozeného v roce 1949 v Paříži, v židovské rodině polských emigrantů, kterého Milan Kundera právě v *Prosloveh* charakterizuje jako *muže, který nedokáže nereagovat*. Loni vydalo brněnské Centrum pro studium demokracie a kultury jeho zatím poslední knihu *Jedině to je přesné*, kterou přeložil Jan Seidl. Autor v ní ostře kritizuje současné politické elity za jejich obavu zaujmout jasné stanovisko, postoj i soud; za neschopnost pojmenovat aktuální nebezpečí, *zohlednit současnost*, zejména v souvislosti s nekontrolovanou migrační vlnou. U stejného

nakladatele a v překladu Pavly Doležalové už v roce 2014 vyšla i jeho kniha *Co kdyby láska nikdy neskončila*, inspirující úvahy o lidských emocích a schopnosti milovat. A nutno dodat, že Atlantis už v roce 1993 vydal jeho esej *Destrukce myšlení* v překladu Vladimíra Jochmanna; četba je náročná, je to aktuální zamyšlení nad destrukcí hodnot ve světě neomezeného liberalismu. Ale i další nositelé Goncourtovy ceny zčeřili českou čtenářskou veřejnost, jedním z nich je nepochybně **Michel Houellebecq**, který ji získal v roce 2010 za dílo *Mapa a území*, autor v něm rovněž ostře kritizuje mechanismy silně ovládající společenské dění i osobní život člověka, hlavně: lásku a peníze. Za zrůdné pak autor považuje zejména postupné rozvrácení hodnotového systému; dílo vyšlo v překladu Alana Beguivina a v roce 2013 vydal Garamond. Rovněž jeho další román *Podvolení* vyvolal úplnou senzaci; ve Francii vyhraje volby Muslimská jednota a prezidentem se stane Mohamed Ben Abbas; nová moc nabízí peníze, kariéru, mnohoženství i jiná potěšení... I univerzitní vzdělanci posléze rezignují na hodnoty, k nimž byli vychováni, knihu opět přeložil Alan Beguivin a v roce 2015 vydalo nakladatelství Odeon. A jen na vysvětlenou – původní Odeon, založený v roce 1925, se v podmínkách po roce 1989 neudržel a roku 1994 vstoupil do likvidace; v roce 1999 byla značka koupena koncernem Euromedia Group, který pod hlavičkou Odeonu vydává beletrii.

Problém druhého

A v tomto kontextu nelze vynechat ani **Laurenta Bineta**, kterému kniha *HHhH* přinesla rovněž cenu bratří Goncourtů za románovou prvotinu. V překladu Michaely Markové ji ještě téhož roku vydalo Argo; publikace se stala jednou z nejprodávanějších. Její název znamená *Himmlers Hirn heisst*, (Heydrich, Hitlerův mozek jménem Heydrich). Binet ve své prvotině literárně zpracoval téma, které několik let studoval – atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha. A nejen to, pokusil se dokonce i o výklad Hendrichovy osobnosti, Heydrich byl považován za mozek

Himmlera. Dílo je nepochybně poctou, kterou Binet složil svým i našim hrdinům, parašutistům Josefu Gabčíkovi a Janu Kubišovi.

Malé nakladatelství Rubato, specializované na náročnou literaturu, vydalo v roce 2014 filozofickou prózu **Temný Tomáš Maurice Blanchota**, francouzského spisovatele a kritika, který patřil k okruhu myslitelů, jakými byli Lévinas, Bataille, Derrida, Foucault i Barthes, kniha vyšla v překladu Petra Januse. Byl tak konečně splněn dluh české kulturní veřejnosti, neboť toto pozoruhodné dílko, které poprvé vyšlo v roce 1941 a od padesátých let postupně vycházelo snad ve všech jazycích, se tak konečně dočkalo i svého českého vydání. Loni 7. února zemřel v Paříži významný sémiolog, spisovatel a filozof bulharského původu **Tzvetan Todorov**, v jehož rozsáhlém díle převládá zájem o kolektivní paměť a s ní související „jinakost“, a proto mu byla blízká i historie. V roce 2011 vydalo nakladatelství Paseka *Strach z barbarů*, ve kterém autor tvrdě odsoudil praktiky mučení a trýznění vězňů v Abú Ghrajb, Bagramu a dalších místech, v tomto směru považuje *Američany za barbary*... Todorov byl myslitel, který vždy ostře viděl mezní hranice a krajní odchylky, ve své knize varuje, aby v boji proti terorismu, kdy je „vše dovoleno“, nezačal *bojovník proti terorismu splývat s původním teroristou*. A já už jen dodávám, že knihu přeložil Jindřich Vacek; jde zatím o poslední knihu Tzvetana Todorova, která vyšla česky. Z jeho předcházejících pozoruhodných děl jmenuji alespoň *Dobytí Ameriky, problém druhého* (Mladá fronta, 1996) nebo *V mezní situaci* (Mladá fronta, 2000), obě knihy se věnují problému genocidy v dějinách lidstva, té, kterou spáchala španělská *conquista*, i té další, kterou přinesla druhá světová válka; obě náročná díla výborně přeložila Kateřina Lukešová.

Literární vnímavost i černý humor

A na závěr - **Patrick Modiano**, jeden z nejpozoruhodnějších autorů současného francouzského

literárního světa, kterému, po André Gidovi, Albertu Camusovi a Le Cléziovi, byla v roce 2014 udělena Nobelova cena za literaturu. Autor není neznámý, už v roce 1978 mu román *Ulice temných krámků* přinesl Goncourtovu cenu. Místo na knihupeckých pultech mu svým překladem zajistil Václav Jamek, v pěkné grafické úpravě vydala v roce 2014 Mladá fronta. Modiano se narodil v roce 1945 na pařížském předměstí Boulogne-Billancourt. Jeho otec Albert byl židovského původu, za okupace odmítl nosit žlutou hvězdu a – přežil. Matka se věnovala umělecké kariéře zpěvačky, herečky a tanečnice, jeho mladší bratr předčasně zemřel; duševní útrapy, smysl pro okamžik, úzkost a nepevnost lidské existence i hodnot nepochybně předznamenaly existenciální tematiku jeho díla. Nakladatelství Barrister a Principal vydalo v roce 2014 jeho dílko *Dora Bruderová*, ve kterém stejně jako v dílech předcházejících projevil autor svoji výjimečnou literární vnímavost a introvertní pronikavost. Modiano také pozoruhodně

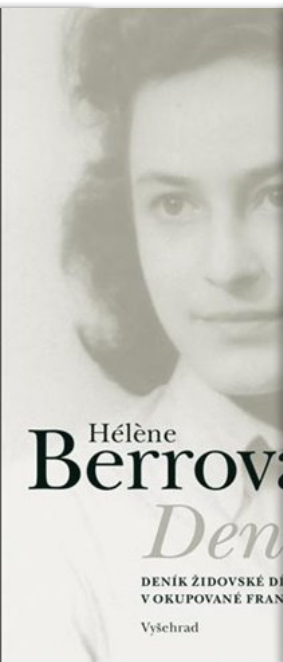
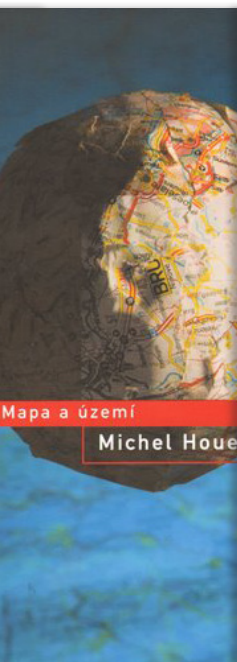
připravil k vydání i knihu s názvem *Hélène Berrová, Deník* s podtitulem *Deník židovské dívky v okupované Francii 1942-1944*, přeložila Věra Dvořáková a vydalo nakladatelství Vyšehrad v roce 2009; Hélène, studentka anglistiky, ve svém deníku výstižně zachytila atmosféru strachu a nejistoty, v níž pařížští Židé žili. V den svých třidvacátých narozenin je deportována spolu s rodiči do Osvětimi, krátce před osvobozením umírá na tyfus v Bergen-Belsenu. Z celé rodiny přežil jen její deník.

Ale abych nekončila tak smutně. Když v roce 1998 portugalský spisovatel a novinář José Saramago obdržel Nobelovu cenu za literaturu, napjatě jsem poslouchala krátkou ukázkou z rozhovoru, který rok nato odvysílala rozhlasová stanice Vltava. Ten den jsem měla důvod k radosti, v brněnském časopise Host vyšel můj překlad ukázky z díla *Mlčet se nesmí*, rozhovor Elie Wiesla a George Sempruna. A vzpomínám si, jak Saramago na otázku, co soudí o překladové literatuře, odpovéděl lakonicky a se smyslem pro černý

humor: *Každý překlad je mrtvola přejetá kamionem...* Ta věta mi navždy utkvěla v paměti, už proto, že ji vyslovil sám překladatel, i když Samarago o sobě tvrdil, že překládá jen příležitostně. Bohužel o některých překladech, které v poslední době pronikají do literatury, platí jeho výrok přesně, počet horkých kandidátů na cenu Skřípec stále roste. A zasloužila by si ho i překladatelka jedné televizní detektivky, která do češtiny převedla *hôtel de passe* jako *turistický hotel*, leč jde o – *bordel*. Překladatelka tak zvrátila celou finesu příběhu... U překladu nestačí jen překladatelská dovednost, ale je nutná i dobrá znalost prostředí.

Ladislava Chateau žije v česko-francouzském prostředí. Její zatím poslední kniha *Vlak do Výmaru* (Host, 2013) jí přinesla literární ocenění Egona Ervína Kische za literaturu faktu. Svými literárními texty přispívá do časopisů, zejména Literárních novin, Tvaru, Xantypy. Spoupracuje s rozhlasovou stanicí Vltava.

Třikrát o španělské literatuře s Athenou Alchazidu

Čím je pro Vás španělská literatura výjimečná?

Je klíčem k branám do mnoha různých a vzájemně velice odlišných kultur, což se přirozeně odráží i v literární tvorbě, která v příslušných oblastech vzniká. V současné době se stále více prosazují dvě tendence, které jdou zdánlivě proti sobě, které však odrážejí vývoj v naší západní společnosti. Na jedné straně jde o projevy globalizační odkazující na společné celosvětově známé referenční prvky v hudbě, ve filmu a právě i v literatuře. Na straně druhé jde o posilování projevů úzce lokálních navázaných na přesně vymezený regionální prostor, které se v současném snadno propojitelném světě dostávají dále za hranice regionu či kulturního areálu a děje se tak mnohem rychleji, než tomu bývalo dříve. V případě španělsky psané literatury se nejedná jen o tvorbu autorů z Pyrenejského poloostrova, ale i o nesmírně zajímavý kulturní areál na americkém kontinentu sahající od Mexika po Argentinu. Přitom každá ze zemí, které se nacházejí v tomto obrovském a kulturně rozmanitém hispanofonním prostoru, každoročně nabízí řadu velice zajímavých titulů.

Objevují se v této literatuře aktuálně nějaká silná témata?

Vzhledem k nesmírně širokému vymezení geografickému i kulturnímu se jen obtížně hledají jednotící témata. Celkově se ale dá prohlásit, že v mnoha hispanofonních zemích rezonují témata spojená s aktuálním děním ve společnosti, v nichž se odráží hlavní společenské problémy té které země. Často se objevují témata jako postavení žen a etnických menšin ve společnosti, sociálně vyloučené skupiny obyvatel, organizovaný zločin a s ním spojený nárůst násilí a korupce prorůstající do struktur místních samospráv a podobně.

Který současný titul by podle Vás neměl chybět ve fondech našich veřejných knihoven?

Za pozornost stojí prozaická tvorba mj. těchto španělských autorů: **Julia Llamazarese**, konkrétně romány *Vlčí měsíc* (Acropolis, 2017) nebo *Slzy svatého Vavřince* (Acropolis, 2018), **Fernanda Iwasakiho**, *Pohřební výbavička* a **Davidu Llorenteho** *Miluji tě, protože mě živiš* (Argo, 2017).

Athena Alchazidu se kromě pedagogické a výzkumné činnosti věnuje i překladatelské praxi.

Don Quijote a „ti další“: co nabízí španělsky psaná literatura v českém překladu

Eva Lalkovičová
397897@mail.muni.cz

Španělská a hispanoamerická literatura si získala u českých čtenářů oblibu zejména díky žánru magického realismu, který ve druhé polovině 20. století vzbudil všeobecný zájem a otevřel dveře dalším literárním proudům a autorům, a to nejen z prostředí Latinské Ameriky, ale i ze samotného Španělska. I v současné době španělsky psaná literatura dostává stále víc a víc prostoru v českých nakladatelstvích, a to jak v podobě reedic „zlatého fondu“, tak i v podobě objevování současných autorů.

20. století ve španělské literatuře: poválečná léta, diktatura a láska

Konec 19. století přinesl Španělsku zlomové události, které se odrazily ve všeobecném pocitu zmaru – byla jimi především ztráta posledních zámořských kolonií a definitivní konec někdejšího slavného impéria, kde slunce nikdy nezapadalo. Jedním z významných autorů této doby je **Miguel de Unamuno**, který se prosadil i u nás díky překladům románů *MLha* a *Ábel Sánchez*. Jedná se o filozoficky laděná díla zkoumající nejhlubší nitro člověka. *MLha* je existenciální novela, ve které protagonista Augusto Pérez zpochybňuje své vidění světa i své prožívání, načež po konfrontaci s autorem zjistí, že je skutečně jen fiktivní postava. Také román *Ábel Sánchez* se věnuje tématu identity a niterního boje protagonisty se sebou samým.

Následující období je ve španělských literárních dějinách poznačeno především tragickou zkušeností občanské války, která vyústila do nastolení Frankovy diktatury trvající 40 let. Přestože literatura prvních poválečných let se nese v méně či více originálním zpracovávání témat spjatých s válkou a všeobecným strádáním, postupně se objevují i díla, která z tohoto proudu vyčnívají. Takovým je i existencialistický („tremendistický“) román *Paměti Pascuala Duarteho*, jehož autorem je nositel Nobelovy ceny za literaturu **Camilo José Cela**. Základní osou

románu je vyprávění hlavního hrdiny, který ve svých vzpomínkách zpětně reflektuje události, jež ho dovedly do vězení a před soud. Na pozadí „velkých dějin“ se rozvíjí příběh člověka formovaného strádáním a násilím, které se stává jeho pevnou součástí. *Paměti Pascuala Duarteho* je tíživý román zobrazující napjaté období španělských dějin na přelomu 19. a 20. století.

Na španělskou literární scénu ve druhé polovině 20. století vstupuje také víc a víc silných ženských autorek, mezi něž patří i **Carmen Laforet**. Její román *Nic* lze také zařadit mezi existencialistickou prózu, kterou lze číst vícero způsoby – jako příběh mladičké Andrey přicházející studovat do Barcelony, přičemž se vrací do domu svého dětství, kde se musí vypořádat s tlakem rodiny, stejně jako příběh samotné Barcelony a její dramatické proměny po skončení občanské války. V Andreiných vzpomínkách se odehrává konflikt mezi minulostí a přítomností, mezi konzervativním a liberálním smýšlením, mezi upadající buržoazií a rodící se novou společností pod tlakem diktatury. Román také reflektuje téma ženy a její postavení v tradičně maskulinní španělské společnosti.

Latinskoameričtí „magičtí“ nobelisté

Tvorbu kolumbijského spisovatele a nositele Nobelovy ceny za literaturu **Gabriela Garcíi**

Márqueze snad není nutné českému čtenáři podrobně představovat. Jeho povídky i romány jsou v českém prostředí už důvěrně známé, a to díky početným překladům z pera hned několika význačných překladatelů. Magický realismus v Márquezově podání přenáší čtenáře do okouzujícího, tajuplného, ale i krvavého a násilného světa Latinské Ameriky, kde je vše možné. Jakousi „vstupní branou“ do literárního světa autora může pro čtenáře být kratičká novela *Kronika předem ohlášené smrti*, která popisuje události předcházející vraždě Santiaga Nasara. Spíše než o detektivku se však jedná o mrazivý náhled do psychologie kolumbijské společnosti 20. století a jejích tradic, včetně zvykového práva, které donutí bratry svedené dívky vykonat na jejím údajném svůdci krevní mstu. Prostřednictvím rekonstrukce událostí sledujeme řetěz náhod, špatných rozhodnutí nebo i vědomého ignorování nebezpečí, které vedou k nevyhnutelnému tragickému konci, o kterém dopředu ví celé městečko, kromě oběti.

Vrcholným dílem Márquezovy tvorby je pak román *Sto roků samoty*, právem označovaný za jeden z velkých románů 20. století.

Román vypráví příběh několika generací rodiny Buendíů, přičemž na pozadí jejich životů se tragicky prolínají malé dějiny s velkými. Jedná se skutečně o mistrovské dílo, které do češtiny neméně mistrně převedl Vladimír Medek. I díky jeho pečlivé jazykové práci se čtenář může doslova ponořit do mystického světa smyšleného městečka Maconda, do kterého autor umístil vícero ze svých příběhů.

Z další autorovy tvorby, která vyšla v českém překladu lze zmínit například romány *Láska za časů cholery*, *Podzim patriarchy*, *Plukovníkovi nemá kdo psát* nebo povídkové sbírky *Pohřeb velké Matky* či *Dvanáct povídek o poutnících*.

Dalším význačným představitelem latinoamerického literárního „boomu“, k němuž se řadí i Márquez, je Peruánc **Mario Vargas Llosa**. I tento laureát Nobelovy ceny za literaturu proslul díky překračování hranic realizmu a experimentování s narativními formami. Do češtiny byla přeložena značná část jeho díla, kromě jiných i autorův snad neslavnější román *Zelený dům*. Román, v němž se prolíná hned několik dějových linií, se odehrává v amazonském

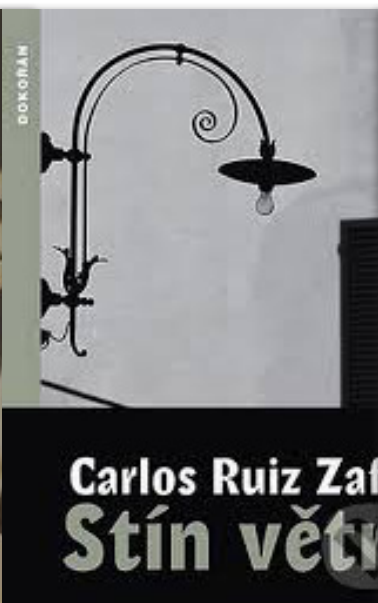
pralese i na peruánském pobřeží a zachytává proměny a různorodost peruánské společnosti ve 20. století. *Pantaleón a jeho ženská rota* představuje komičtější polohu Vargasova Llosyova literárního talentu. Protagonista románu má za úkol vybudovat pro peruánské vojáky utábořené v amazonském pralese nevěstinec. Nevěstky ale nejsou nazývány pravým jménem, nýbrž označované jako *visitadoras*, čili návštěvnice. Román je satirou armádní byrokracie i obyčejného lidského pokrytectví. Kniha měla u čtenářů velký ohlas, o čemž svědčí i několikéré filmové či divadelní adaptace. Humor je nedílnou součástí také románu *Tetička Julie a zneuznaný génius* s prvky autobiografie. Protagonista se v něm proti vůli rodiny ožení s o 14 let starší „tetičkou“, do které se bezhlavě zamiluje.

Aktuální latinskoamerická literatura se i přes dávno překonaný „boom“ pořád rozvíjí dál a mezi celosvětově nejznámějšími autory z této geografické a kulturní oblasti se objevuje pořád víc ženských jmen. Českému čtenáři jsou díky překladům známy zejména dvě – Mexičanka **Laura Esquivel** (její román

Malinalli – Otokyně bílého pána vychází z příběhu Malinche, dívky, která provázela Hernána Cortése při jeho dobývání Aztécké říše, kvůli čemu byla později považována za zrádkyni a termín *malinchismo* ve smyslu nekritického obdivu k všemu cizímu dodnes rezonuje zejména v mexické kultuře) a Chilanka **Isabel Allende**, jejíž romány a povídky se také obvykle řadí do žánru magického realismu. Její nejznámější (a debutový) román *Dům duchů* mapuje na pozadí několika generací rodiny senátora Estebana Trueby pohnuté dějinné události v Chile minulého století. Do češtiny byl přeložen také román *Dcera štěstěny* i s volným pokračováním s názvem Sépiovův portrét odehrávající se v 19. století nebo *Inés, má drahá*, reflektující téma dobývání Chile Španěly v 16. století.

Současná španělská literatura? Detektivky, thrillery a historické romány

Literatura ze španělské části Pyrenejského poloostrova přinesla v posledních letech několik bestsellerů, které u tuzemských nakladatelství pomyslně otevřely dveře dalším autorům. Jedná

se zejména o díla řadící se k detektivnímu či historickému žánru.

Čekání na Roberta Capu španělské spisovatelky a publicistky **Susany Fortes** mapuje setkání a životní osudy dvojice fotografů Roberta Capy a Gerdy Taro, kteří stáli u zrodu válečné fotografie, a to na pozadí španělské občanské války.

S žánrem válečného zpravodajství má zkušenosti i další současný španělský autor, **Arturo Pérez-Reverte**, který se jako válečný zpravodaj v 70. až 90. letech účastnil několika válečných konfliktů. Ze svých zkušeností čerpá i ve své literární tvorbě. Kromě válečné tematiky je mu blízka také historie – z historických románů Péreze-Reverteho lze zmínit například *Obléhání* z období napoleonských válek, detektivně až thrillerově laděné jsou zas díla *Vlámský obraz* nebo *Dumasův klub*.

Thriller a detektivku v sobě pojí také román *Stín větru* původem katalánského spisovatele **Carlose Ruize Zafóna**. Román odehrávající se v Barceloně a čerpající z tématu španělské občanské války se stal světovým bestsellerem a autora, který se mimo literaturu věnuje také scenáristice, vynesl mezi nejprekádánější a nejúspěšnější současné španělské spisovatele. V románu se prolínají historické a gotické prvky s napínavou detektivkou a čtenář sleduje osudy mladého Daniela Sempereho a tajuplného Juliána Caraxe, autora knihy *Stín větru*, kterou Daniel nalezne na pohřebišti knih. V češtině vyšla také volná pokračování románu *Andělská hra*, *Nebeský vězeň* a na vydání se aktuálně připravuje i čtvrtý díl série *Labyrint duchů*.

Milovníky historických románů by také mohla zaujmout *Katedrála moře* z pera španělského právníka a spisovatele **Ildefonsa Falconese**. Epický román mapuje výstavbu velkolepé barcelonské katedrály, kterou ve 14. století svépomocně vystavěli nejchudší obyvatelé Barcelony. Na jejím pozadí se odehrává příběh Arnaua plný lásky, utrpení a boje dobra proti zlu a nepraví. Do středověké Barcelony se autor vrací i v románu *Dědicové země*. Román

Ruka Fátimy je naopak situován do Córdoba 16. století a tematizuje komplikované spožití křesťanské a maurské komunity. *Bosá královna* zas sleduje osudy dalších skupin stojících na okraji španělské společnosti 18. století – bývalé černošské otrokyně a cikánky, díky čemuž autor otevírá další bolestná témata, avšak podává je nenáročnou, poutavou formou.

Španělská a španělsky psaná literatura se v současnosti dostává čím dál víc do popředí a českému čtenáři může mnohé nabídnout, ať už jej láká napínavá detektivka, historie Španělského království, kolonizace amerického kontinentu či další témata, to vše přepleteno univerzální lidskou zkušeností, která i z neznámé a možná poněkud exotičtější literatury dělá něco blízkého, v čem se můžeme sami poznat.

Eva Lalkovičová je překladatelka ze španělštiny a angličtiny. Vystudovala mediální a komunikační studia, španělskou a katalánskou filologii a na magisterském stupni absolvovala studium překladatelství. V současnosti působí jako interní doktorandka na Ústavu románských jazyků a literatur na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a zabývá se českými a slovenskými překlady děl Gabriely Garcíi Márqueze.

Třikrát o portugalské literatuře s Ladou Weissovou

Čím je pro Vás portugalská literatura výjimečná?

Prdevším tím, co vyplývá z faktu, že se spíš než o portugalskou jedná o portugalsky psanou literaturu. Hned upřesním, v čem spočívá rozdíl. Není to totiž literatura Portugalska, ale mnohohlasá tvorba, která vzniká na třech kontinentech (v Portugalsku za Evropu, v Brazílii za Ameriku a v Angole, Mosambiku a dalších zemích bývalé portugalské Afriky). U nás je portugaltština občas vnímána jako exotický jazyk, ale je dobré si připomenout, že ve skutečnosti je to mateřský jazyk více jak dvou set milionů mluvčích, tedy potenciálních čtenářů.

V portugaltštině existuje několik velkých literatur současně, které si zachovávají svá specifika, ale také se neustále vzájemně ovlivňují. Pokud bych měla stručně zmínit specifčnost každé z nich, tak portugalská literatura je velmi pocitová a reflexivní, neplyne jen na povrchu dějů, ale noří se do povahy postav a situací, čímž je velice důvěrná a intimní. Brazilská literatura je sama o sobě souborem několika literatur kulturně i geograficky obrovské země, která ale celá patří k naší, řekněme západní civilizaci. Je to literatura naší kultury, vznikající ve vzdáleném, často exotickém prostředí, a i když Brazílie má definici vlastní identity jako velké a stále neuzavřené téma, tak Evropě její literatura občas nabízí možnost podívat se na sebe s odstupem. Výsledek je občas velmi vtipný, občas z něj zamrazí. Africká portugalská literatura nabízí příběhy vzešlé z poměrně nedávných dějinných dramát a svět, kde realitu a fantazii, život a smrt oddělují zcela propustné hranice.

Objevují se v této literatuře aktuálně nějaká silná témata?

V Portugalsku se v poslední době objevilo více autorů, kteří se pokoušejí nějak uchopit portugalskou

zkušenost v Africe. Portugalsko vedlo v 60. a začátkem 70. let ve svých afrických územích vyčerpávající a beznadějnou válku za jejich udržení. V zemi žije generace, která toho byla přímou součástí, ať už jako vojáci a jejich nejbližší příbuzní, nebo jako rodiny, které se po rozpadu portugalské říše v roce 1975 musely z Afriky vystěhovat, přesněji řečeno z ní utéct. První literární zpracování tématu se objevila hned v osmdesátých letech, například v díle **Antónia Loba Antunese** nebo **Lydie Jorge**, ale teprve v poslední dekádě přibývá autorů (např. **Dulce Maria Cardoso** nebo **Bruno Vieira Amaral**), kteří zpracovávají právě zkušenost tzv. *retornados*, tedy těch, kteří se z Afriky museli vrátit do Portugalska.

Který současný titul by podle Vás neměl chybět ve fondech našich veřejných knihoven?

Protože vím, jak obtížné je přesvědčit naše nakladatele k tomu, aby měli odvahu vydat titul ve zdejších krajích neznámého autora z portugalsky píšící oblasti, mohu s jistotou prohlásit, že každý román či povídková nebo básnická sbírka z této jazykové oblasti, která vyšla v českém překladu, je výsledkem pečlivého výběru z toho zásadního, co portugalsky psaná literatura nabízí. Vybrat jeden či jen pár titulů je tedy z principu nespravedlivé vůči těm ostatním neméně důležitým a kvalitním. Nicméně pokud bych měla za každou geografickou oblast portugalsky psané literatury vybrat jeden či dva tituly z posledních řekněme padesáti let, pak za Portugalsko bych doporučila román *Navždycky* **Vergília Ferreiry** a novelu *Putování jednoho slona* od **José Saramaga**, za Brazílii pak jedinečný text *Dál – dál a dál* stěžejního brazilského autora **Joãa Guimarãese Rosy** a *Peklo ráje* od **Any Mirandy**, a za portugalsky píšící Afriku *Náměsíčnou zemi* **Mii Couta**.

Lada Weissová se věnuje románské lingvistice a překladům.

Současná portugalská literatura v českém překladu

Silvie Špánková
8346@mail.muni.cz

Překlady ve 20. století

Zhruba do devadesátých let 20. století se u nás překládala spíše „klasická“ portugalská literatura. Česká veřejnost se tak mohla seznámit s hrstkou slavných autorů a děl, jako byl kupříkladu renesanční básník **Luís de Camões** či představitel realismu 19. století **Eça de Queirós**. V rámci bývalého socialistického programu se rovněž pěstovaly překlady děl portugalského neorealismu, která kriticky reagovala na tehdejší politicko-sociální poměry v pravicovém autoritativním režimu v Portugalsku. Až koncem osmdesátých let se zásluhou překladatelky Pavly Lidmilové objevily první překlady proslulého modernistického autora **Fernanda Pessoa**, jehož věhlas u nás s přibývajícími tituly postupně rostl. V současnosti lze v překladatelské praxi z portugalské literatury sledovat dvě hlavní linie: jednak je to snaha zpřístupnit české čtenářské obci další významná díla minulosti, jednak se v souhlase s dobovými trendy překládají díla žijících autorů.

O překladovou literaturu z portugalského se v první řadě stará *Lusobrazilská knihovna* (založená roku 2002), působící při nakladatelství Torst (do roku 2012) a Triáda (od 2013), jejímž záměrem je vydávat díla náležící k portugalskému a brazilskému literárnímu kánonu, která doposud nebyla do češtiny přeložena, a zároveň obohatit českou překladovou literaturu o kvalitní díla ze současné portugalské, brazilské a africké lusofonní tvorby. Specifikem edice je vynikající překlad, pečlivá redakce, kvalitní výtvarné zpracování a doplnění

překladu o obsažnou doprovodnou studii včetně kalendária. Do roku 2018 se v rámci této edice vydalo deset titulů (další tři jsou připravené k vydání).¹

V devadesátých letech 20. století byly kromě jiného vydány dva významné romány, které vypovídají o hlavních proudech v portugalské literatuře druhé poloviny minulého století. Prvním je román *Navždycky* (Para Sempre, 1983, č. 2000, překlad Šárka Grauová) **Vergília Ferreiry** (1916-1996), v němž vrcholí **existencialismus** se svým osobitým ztvárněním lidského bytí, života a smrti, času, stárí, osamocení, paměti, lásky a tážání po Bohu. Tím druhým je román *O delfinu* (č. 1998, nové upravené vydání překladu *Zámek u jezera* z roku 1974, překlad Pavla Lidmilová) **Josého Cardosa Pirese** (1925-1998), který je příkladnou ukázkou **dekonstrukční** literatury v duchu francouzského **nového románu**. Prvky metafikce, parodie a mísení žánrů navíc tento román posouvají k postmoderní poetice, která v Portugalsku převládá od osmdesátých let 20. století. Současná próza se pak stále více zakládá na tvůrčí svobodě.

¹ V rámci edice byly přeloženy tyto tituly: Gil Vicente: *Hra o pekelné lodi* (č. 2005, překlad Vlasta Dufková a Jiří Pelán), Alexandre Herculano: *Černý biskup a jiné příběhy* (č. 2006, překlad Irena Kurzová), Sophia de Mello Breyner Andresenová: *Příkladné povídky* (č. 2007, překlad Desislava Dimitrovová), João Guimarães Rosa: *Buriti* (2008, překlad Vlasta Dufková), Teolinda Gersáová: *Mlčení* (č. 2009, překlad Lada Weisssová), Chico Buarque: *Budapešť* (č. 2009, překlad Šárka Grauová), João Guimarães Rosa: *Dál – dál a dál* (č. 2010, překlad Vlasta Dufková), Almeida Garrett: *Mnich Luís de Sousa* (č. 2011, překlad Marie Havlíková), Castro Alves: *Gonzaga aneb Revoluce v Minas* (č. 2013, překlad Zdeněk Hampl) a Branquinho da Fonseca: *Baron a jiné prózy* (č. 2013, překlad Pavla Lidmilová a Ladislav Václavík). Letos vyjde José Maria Eça de Queirós: *Korespondence Fradique Mendese* (překlad Zuzana Turková).

Současné překlady

Téma koloniální války

K výrazným tematickým liniím v moderní portugalské próze patří **koloniální válka**. Kariátovou revolucí roku 1974 padá portugalský autoritativní režim, oficiálně nastolený již roku 1933, a končí také válečný konflikt v bývalých afrických koloniích (1961–1974). Váleční veteráni a tisíce bývalých kolonistů se vracejí do Portugalska, mnozí z nich se však cítí vykořenění a nedokáží se vrátit do „normálního“ života. Afrika se stává ambivalentním prostorem, noční můrou a zároveň nostalgickou vzpomínkou. S touto podvojností se setkáváme rovněž v literatuře. Nejvýznamnějším autorem píšícím o traumatu koloniální války je **António Lobo Antunes** (1942), vystudovaný psychiatr, jenž coby vojenský lékař působil začátkem sedmdesátých let na angolské frontě. Roku 1979 vydal první dva romány, *Sloní paměť* (Memória de Elefante) a *Jidášovu díru* (Os Cus de Judas, č. 2002 v překladu Lady Weissové). Zatímco v první knize autor popisuje krizi mladého psychiatra, který po návratu z války není schopen nadále žít v manželském svazku, ve druhém románu se António Lobo Antunes plně soustředí na vylíčení válečných hrůz, které zažil na vlastní kůži. Oba romány hrdinové se tak vyrovnávají s traumatickou zkušeností, s běsy a válečnými přízraky, které se v podobě neodbytné noční můry vracejí také v autorových pozdějších románech a fejetonech. Podobný námět lze rovněž nalézt v románech, v nichž se minulost celého národa promítá do současnosti. Děje se tak kupříkladu v pikantně expresivním románu *Návrat karavel* (1988, As Naus č. 2018, překlad Marie Havlíkové), jež by bylo možné nazvat postmoderní „karnevalovou“ (anti)epopejí. V této knize se totiž do Portugalska vracejí právě ti národní hrdinové, kteří se v 16. století stali aktéry zámořské expanze. Navracejí se tak zároveň s tisíci kolonisty, kteří po uzavřeném příměří mezi Portugalskem a bývalými koloniemi hledají útočiště ve své staré vlasti.

Historické prózy

Další výraznou tendencí je v současné portugalské literatuře zájem o **historické náměty**. Vedle klasického historického románu, zakládajícím se na důkladném studiu a zpracování pramenů, s jejichž pomocí autor věrohodně postihuje kolorit a události popsané doby, se uplatňují nové formy postmoderních historických „přepisů“, které se staví skepticky k oficiálním dějinám a nabízejí alternativu – nový pohled na historické události z pozice přítomnosti. Důraz se klade na opomíjená, zamlčovaná a tabuizovaná témata. Hojně se využívá parodie. Nejvýznamnějším autorem je v této literární oblasti **José Saramago** (1922–2010), jediný portugalský nositel Nobelovy ceny za literaturu (1998). V českém překladu vyšly doposud čtyři autorovy romány. První z nich, *Baltasar a Blimunda* (Memorial do Convento, 1982, č. 2002, překlad Marie Havlíkové) se odehrává v 18. století za vlády portugalského „krále Slunce“ Jana V. a líčí dva paralelní příběhy: stavbu kláštera v Mafře, perly iberské barokní architektury, a sestrojení primitivního aerostatu zvaného Ptakostroj. Zatímco však námět stavby kláštera hojně čerpá z dochovaných pramenů (autor si však pohrává s koncepty historické pravdy/pravděpodobnosti a tvůrčí rekonstrukcí minulosti zaplňuje bílá místa tradiční historiografie), druhá námětová linie se zakládá spíše na fantazii (především s touto linií jsou spjaty charismatické románové postavy jednorukého Baltasara a záhadné Blimundy, ženy s neobvyčejnými schopnostmi). Román *Slepota* (Ensaio sobre a Cegueira, 1995, č. 2009, překlad Lada Weissové) je alegorickým podobenstvím o společnosti stížené podivnou nemocí, román *Kain* (Caim, 2009, č. 2011, překlad Lada Weissové) je netradičním a provokativním příběhem čerpajícím z biblických námětů a prozatím poslední přeložený román *Putování jednoho slona* (A Viagem do Elefante, 2008, č. 2018, překlad Lada Weissové) se vrací do 16. století, kdy portugalský král Jan III. posílá na cestu přes Evropu slona Šalamouna jako dar svému švagrovi, rakouskému arcivévodovi Maximiliánu II.

Trochu jiný typ historického románu představuje *Rovník* (2003, č. 2006, překlad Lada Weissová) **Miguela Sousy Tavarese** (1952), který vsází na tradičnější typ vyprávění, silný milostný příběh a líčení koloritu. Děj románu se odvíjí na přelomu 19. a 20. století a odehrává se střídavě v Portugalsku a na ostrově Svatého Tomáše, tehdejší portugalské kolonii významné pěstováním kakaa. Protagonista, mladý šlechtic a bohém, odjíždí k rovníku s diplomatickým úkolem přesvědčit místní kolonisty, aby přestali využívat otroky, a současně přesvědčit britského vyslance, že se na území spravované portugalskou korunou žádné otrokové síly nevyužívá. Poutavý děj doprovázejí sugestivní popisy nádherné a divoké tropické přírody.

Po pádu diktatury roku 1974 se v portugalské literatuře začaly výrazněji ozývat ženské hlasy. Dnešní portugalská literární scéna vyniká kvantitou a kvalitou prozaických, básnických i dramatických děl, v nichž autorky traktují témata přirozeně spjatá s ženským pohledem na svět (postavení žen ve společnosti, mezilidské vztahy a rodina apod.) i témata výrazně celospolečenská, jako je ekologie či problémy konzumní společnosti. Kromě novely *Ďáblova hora* (Montedemo, 1983, č. 1987, překlad Vlasta Dufková) **Hélie Correiové** (1949), která tvoří součást souboru *Pět portugalských novel* (Odeon, 1987), je v českém překladu dostupný román *mlčení* (Silêncio, 1995, č. 2009, překlad Lada Weissová) **Teolindy Gersãoové** (1940), v němž se rozvíjí příběh dvou generací žen, matky a dcery, a jejich touhy po seberealizaci prostřednictvím umění.

Fantastická a imaginativní próza

Zajímavou kapitolu v současné portugalské próze představuje též **fantastická a imaginativní próza**. V této souvislosti dlužno uvést **Josého Luíse Peixota** (1974), z jehož tvorby byly do češtiny přeloženy romány *Nikdo se nedívá* (Nenhum Olhar, 2000, č. 2004, překlad Desislava Dimitrovová) a *Městečko Galveias* (Galveias, 2014, č. 2017, překlad Marie Havlíkové) a také

sbíрка básní *Dítě v troskách* (A Criança em Ruínas, 2001, č. 2009, překlad Vlastimil Váně). V **české překladové literatuře** má rovněž zastoupení originální dílo **Gonçala M. Tavarese** (1970), které se vymyká tradičnímu žánrovému vymezení, a to tituly *Pan Valéry a logika* (O senhor Valéry e a lógica, 2002, č. 2011, překlad Vlastimil Váně), *Pan Kraus a politika*, *Pan Brecht a úspěch* (O Senhor Kraus, 2005, O Senhor Brecht, 2004, č. 2011, překlad Vlastimil Váně a Martina Čáslavská). Jde o sbírky humorných, mnohdy absurdních mikropříběhů **s výraznou pointou a doprovodnými ilustracemi**, které tvoří součást celku zvaného *Čtvrť* (O Bairro, vydávaná od roku 2002).

Detektivní romány

Posledním trendem, o němž se chceme zmínit, je **detektivní román**. Zde je nicméně nutné upozornit, že se nejedná o tradiční portugalský žánr a že mnohé detektivky nevynikají ani originalitou, ani uměleckým zpracováním. Přesto jsou v českém překladu dostupné dva ambicióznější romány, které nenabízejí pouze příběh s detektivní zápletkou, ale nastiňují širší spektrum problémů, zejména reflexi o povaze portugalské identity. V románu *Muž bez minulosti* (Longe de Manaus, 2005, č. 2008, překlad Lada Weissová) **Francisca Josého Viegase** (1962) se detektiv Jaime Ramos přesouvá z jednoho světadílu do druhého, aby objasnil vraždu muže, jehož minulost se jeví jako záhadná a kontroverzní. Proces vyšetřování jej tak zavádí na severoportugalský venkov i do srdce amazonského pralesa, města Manaus. Děj románu *Život tak krátký na lásku tak dlouhou* (2013, č. 2016, překlad Marie Havlíkové) **Heldera Maceda** (1935) se pro změnu odehrává v Londýně a Berlíně. Spisovatele zjištění v britské metropoli nečekaně navštíví jeho známý, portugalský diplomat, jenž se cítí být v ohrožení. Záhada obestírající životní osudy tohoto diplomata inspiruje spisovatele k napsání možné verze událostí, které předcházely podivným okolnostem, v nichž se diplomat ocitá. Četné literární a kulturní odkazy, metanarativní

hra, potlačení iluze „skutečného“ příběhu a do-
tváření/přetváření postav během vyprávění
podtrhují postmoderní charakter díla.

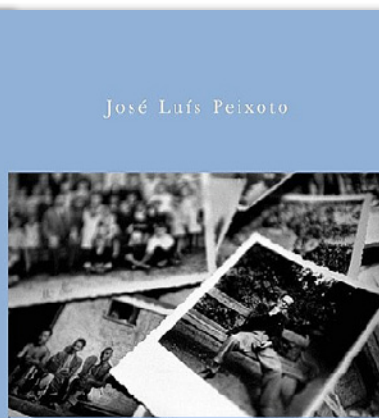
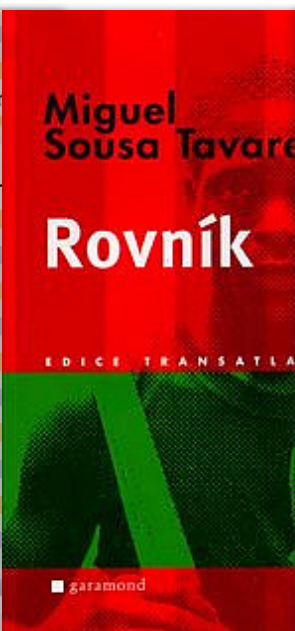
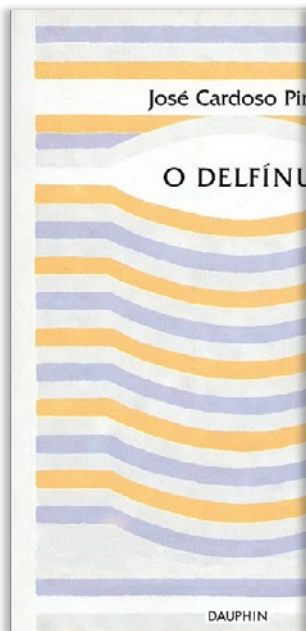
Závěr

Navzdory uvedeným titulům, které patří k tomu
nejlepšímu, co česká překladová literatura může
nabídnout, se portugalská literatura ocitá spíše
na okraji zájmu našeho knižního trhu. Jednou
z příčin může být skutečnost, že portugalská li-
teratura nepatří k „mainstreamu“, a tudíž i počet
(možných) čtenářů je značně omezený. Navíc se
zdá, že většina našich vydavatelství nemá odvahu
pouštět se do vydávání knih, jejichž úspěch na
trhu je nejistý. Překlady z portugalské literatury
jsou tak omezeny na několik vydavatelství,² která
se nebojí vydávat knihy pro hrstku literárních
gurmánů. Nelze nic jiného než doufat, že se tato
situace do budoucna změní, že přibude čtenářů
zajímajících se o méně známé a méně průbojné
literatury a že také vydavatelství častěji sáhnou
po jiných titulech než světových bestsellerech.

² K těmto patří zejména Torst, Triáda, Argo, Garamond, Smršť,
Albatros Plus, Odeon, Mladá fronta a pár dalších.

*Silvie Špánková přednáší portugalskou litera-
turu na Filozofické fakultě Masarykovy univer-
zity v Brně. Ve své badatelské činnosti se věnuje
zejména portugalské próze 20. století. Je autor-
kou odborných článků, doslovů a učebnic.*

DÍTĚ V TROSKÁCH

Třikrát o italské literatuře s Kateřinou Garajovou

Čím je pro vás italská literatura výjimečná?

Italská literatura má několik staletí trvající tradici a v každém historickém období se na Apeninském poloostrově objevili autoři, kteří se stali opravdu „světovými“. Zároveň tato literatura odráží komplikovanou historii země, která si, snad právě díky tomu, že jako jednotný stát existuje teprve necelých 160 let, uchovala velkou regionální, kulturní, historickou i myšlenkovou rozmanitost.

Objevují se v této literatuře aktuálně nějaká silná témata?

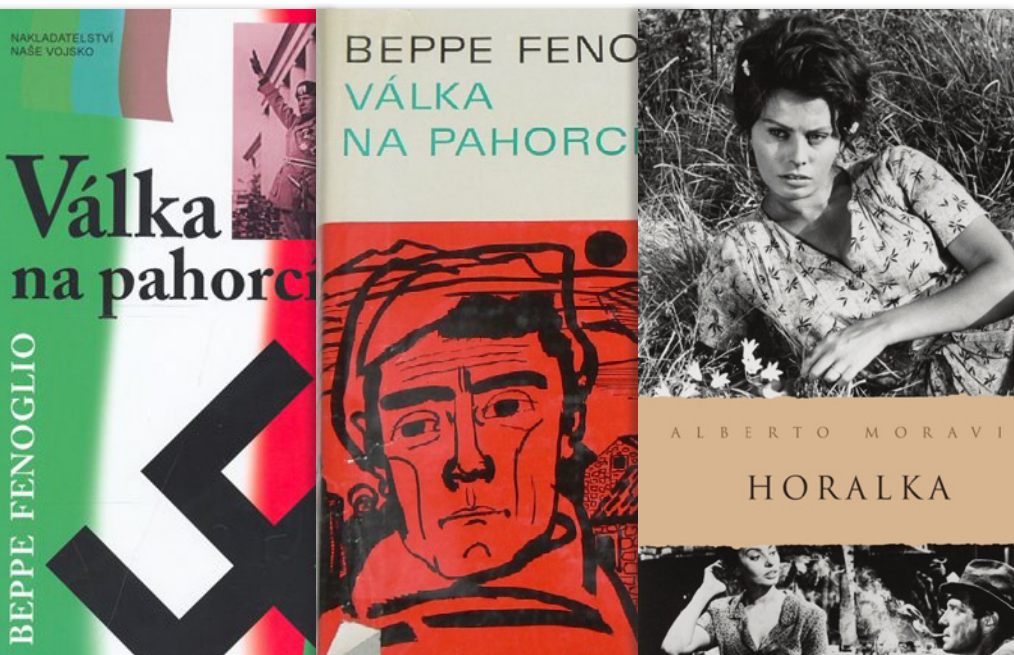
V současné literatuře se objevují často příběhy, které se obrací do minulosti, ať už je to nyní velmi populární tetralogie záhadné *Eleny*

Ferrante nebo například *Hmatatelný čas* *Giorgia Vasty*. Poměrně často současné texty prostřednictvím intimních příběhů seznamují čtenáře s dějinami, kulturou a specifickými rysy italských regionů.

Který současný titul by podle Vás neměl chybět ve fondech našich veřejných knihoven?

Kromě výše jmenovaných zcela jistě díla nejznámějších autorů z let nedávno minulých jako *Antonio Tabucchi*, *Umberto Eco* nebo *Claudio Magris*, tak i autorů veskrze současných, např. *Alessandro Baricco*, *Niccolò Ammaniti*, *Aldo Busi* či *Paolo Giordano*.

Kateřina Garajová se zabývá překlady italské literatury.

Současná italská literatura v českých překladech

Zuzana Šebelová

sebelova@phil.muni.cz

V Itálii vychází každý rok více než 60 000 knižních titulů, což ji řadí mezi země s vysokou knižní produkcí v poměru k počtu obyvatel, přičemž množství vydávaných knih má vzrůstající tendenci. Avšak co do podílu aktivních čtenářů v dospělé populaci se Itálie ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi řadí spíše na nižší příčky a pravidelných čtenářů tam údajně stále ubývá. Přispívá k tomu zejména konkurence televize, která má v této zemi tradičně velmi vysokou sledovanost, a také sílí vliv nejrozličnějších „nových“ médií. Z celkové knižní produkce představují v Itálii zhruba 85 % knihy pro dospělé (umělecká próza, poezie, dramata, zábavná literatura rozmanitých žánrů, literatura faktu, odborné publikace aj.), 8 % knihy pro děti a 7 % učebnice. Čtenáři upřednostňují tištěné knihy, a to i přesto, že zhruba 35 % knižních titulů je vydáváno také v elektronické podobě.

Preference italských čtenářů jsou v dnešní době silně ovlivňované reklamou a obchodními strategiemi jednotlivých nakladatelských domů, a to nejen pokud jde o „zábavnou“ či „komerční“ literaturu, ale často také v případě literárních děl s vyššími uměleckými ambicemi. Zároveň se ukazuje, že hranice mezi těmito kategoriemi již není tak zřetelná jako v minulosti. K oblíbeným žánrům „zábavné“ literatury patří v Itálii zejména romantické příběhy, romány s historickou tematikou, fantasy literatura a detektivky.

Italské literární ceny

Za známku kvality, ale mnohdy také příslib komerční úspěšnosti, jsou v případě beletristických děl tradičně považovány literární ceny, kterých v Itálii existuje nepřehledné množství. K těm nejprestižnějším patří zejména Premio

Strega, Premio Campiello a Premio Viareggio. Cenu Premio Strega, která se uděluje od roku 1947, získal v roce 1981 **Umberto Eco** (1932–2016), a to hned za svůj první a zřejmě i nejznámější román *Il nome della rosa* (česky *Jméno růže*, 1985, přeložil Zdeněk Frýbort). Z dalších laureátů této ceny se do povědomí českých čtenářů v posledním dvacetiletí dostali zejména tito autoři: **Claudio Magris** (nar. 1939) se sbírkou povídek *Microcosmi* z roku 1997 (česky *Mikrokosmy*, 2000, přeložila Kateřina Vinšová); **Margaret Mazzantini** (nar. 1961), jejíž román *Non ti muovere* cenu získal v roce 2002 (česky *Nehýbej se*, 2004, přeložila Alena Jíchová); **Paolo Giordano** s románem *La solitudine dei numeri primi* z roku 2008 (česky *Osamělost prvočíslel*, 2009, přeložila Alice Flemrová) nebo například také loňský laureát této ceny **Paolo Cognetti**, autor románu *Le otto montagne* (česky *Osm hor*, 2017, přeložila Alice Flemrová). K dalším nositelům této ceny, jejichž některá díla byla přeložena do češtiny, patří například **Sebastiano Vassalli** (1941–2015), **Niccolò Ammaniti** (nar. 1966) nebo **Alessandro Piperno** (nar. 1972).

Z laureátů ceny Premio Campiello je českým čtenářům známý například **Antonio Tabucchi** (1943–2012), který toto ocenění získal za svůj román *Sostiene Pereira* z roku 1994 (česky *Jak tvrdí Pereira*, 2005, přeložila Kateřina Vinšová). V nedávné době se pak českým čtenářům představily rovnou tři laureátky této ceny, a sice **Mariolina Venezia** (nar. 1961) s románem *Mille anni che sto qui* z roku 2006 (česky *Jsem tady už tisíc let*, 2009, přeložila Gabriela Chalupská); **Michela Murgia** (nar. 1972) s románem *Accabadora* z roku 2009 (česky *Accabadora*, 2014, přeložila Marina

Feltlová) a **Donatella Di Pietrantonio** (nar. 1962) s románem *L'Arminuta* z roku 2017 (česky *Navrátilka*, 2018, přeložila Marina Feltlová). Z uvedených příkladů vyplývá, že získaná literární ocenění jsou jedním z důležitých vodítek také pro vydavatele současné italské beletrie v českých překladech. Za povšimnutí stojí rovněž fakt, že doba, která uplyne mezi vydáním úspěšné knihy v Itálii a jejím uvedením na český knižní trh, se neustále zkracuje.

Italská literatura po 2. světové válce

Ohlédneme-li se krátce do historie italské literatury od konce druhé světové války do současnosti, najdeme v ní několik vývojových etap. Vyústěním kritického postoje italských intelektuálů a umělců k ideologii a politické praxi fašismu byl neorealismus – umělecký směr, který se naplno projevil ve 40. – 50. letech 20. století, a to zejména v literatuře a ve filmu. V tvorbě autorů spjatých s neorealismem se tematicky odrazily tehdejší aktuální problémy a události. K nejčastějším námětům patřila válka a protifašistický odboj (**Italo Calvino: Cestička pavoučích hníz**, 1947, česky 1959; **Beppe Fenoglio: Soukromá záležitost**, 1963, česky 1967; *Válka na pahorcích*, 1968, česky 1977); dopad fašistické ideologie a válečných událostí na osudy, jednání a smýšlení lidí (**Cesare Pavese: Dům na kopci**, 1948, česky 1971 v souboru *Dřív než kohout zakokrhá*; **Alberto Moravia: Římanka**, 1947, česky 1966; *Konformista* 1951, česky 1984; *Horalka*, 1957, česky 1962; **Vitaliano Brancati: Krásný Antonio**, 1949, česky 1967); sociální poměry v poválečné Itálii (**Pier Paolo Pasolini: Darmošlapové** 1955, česky 1975; *Zběsilý život* 1959; česky 1965); rozdíly mezi italským severem a jihem (**Carlo Levi: Kristus se zastavil v Eboli**, 1945, česky 1957). Zcela mimořádný případ představuje **Primo Levi**, jehož literární svědectví o životě ve vyhlazovacím táboře v Osvětimi s názvem *Je-li toto člověk* vyšlo italsky v roce 1947, česky však až v roce 1995.

Solitérní úkaz italské literatury konce 50. let představuje **Giuseppe Tomasi di**

Lampedusa, jehož historický román *Gepard* – 1958, česky 1963 – se stal věhlasným kromě jiného také díky filmové verzi, kterou natočil v roce 1963 režisér Luchino Visconti.

V 60. a 70. letech patřili k zajímavým a oceňovaným italským autorům, jejichž díla se postupně dostávala také k českým čtenářům, především **Giorgio Bassani: Zahrada Finzi-Continiů**, 1962; česky 1971; **Leonardo Sciascia: Den sovy**, 1961, česky 1964; *Každému, co jeho jest*, 1966, česky 1968; *Todo Modo*, 1976, česky 1980 v souboru *Sicilské variace*; **Elsa Morante: Příběh v historii**, 1974, česky 1990, *Aracoeli*, 1982, česky 1988). Bassani ve zmíněném románu vylíčil život bohaté židovské rodiny Finzi-Continiů a jejich přátel ve Ferraře na přelomu 30. a 40. let, tedy v době upevňování fašistické diktatury a silící diskriminace a pronásledování židů. Také Elsa Morante ve svém románu *Příběh v historii* ztvárnila tragický lidský příběh ovlivněný válečnými událostmi. **Leonardo Sciascia naopak proslul jako jeden z prvních italských autorů, kteří se ve svých románech zabývali tématem mafie, jejich zločinných praktik a pronikání do politických kruhů.**

Zcela originálním způsobem se od 50. do 80. let vyvíjela poetika **Itala Calvina**, v jehož tvorbě vedle zájmu o filozofická, sociální a ekologická témata hrála důležitou roli fantazie a smysl pro literární experiment – v tomto směru ho ovlivnila spolupráce s francouzskými autory ze sdružení OuLiPo (Dílina potenciální literatury). Před rokem 1989 u nás patřil právě Italo Calvino, vedle Alberta Moravii, k nejvíce překládaným italským autorům. V českém překladu vyšly jeho knihy *Naši předkové*, 1960, česky 1970; *Smolař Matěj aneb Dvacet příběhů s neveselým koncem*, 1963, česky 1974; *Kosmické grotesky*, 1965, česky 1968; *Neviditelná města*, 1972, česky 1986; *Když jedné zimní noci cestující*, 1979, česky 1998.

Právě toto posledně zmíněné Calvinovo dílo, vrstevnatý „metaromán“ o knihách, o čtení a o čtenářích, symbolizuje začátek postmoderny v italské literatuře, jejímž nejvýraznějším fenoménem se stal **Umberto Eco**, který ve svých

románech vtipným a vynalézavým způsobem zúročil především své rozsáhlé vědomosti z oblasti sémiotiky, teorie literatury, historie a filozofie. Česky vyšly nejen všechny Ecovy romány (*Foucaultovo kyvadlo*, 1988, česky 1991; *Ostrov věčejšího dne*, 1994, česky 1996; *Baudolino*, 2000, česky 2001; *Tajemný plamen královny Loany*, 2004, česky 2005; *Pražský hřbitov*, 2010, česky 2011; *Nulté číslo*, 2015, česky 2015), ale také mnohé z jeho odborných prací. K takzvané první generaci italských postmoderních autorů patřil také již dříve zmíněný **Antonio Tabucchi**, který se vedle vlastní literární tvorby zabýval portugalskou literaturou a část svého života prožil v Portugalsku, což se promítlo do témat mnohých z jeho románů a povídek (*Rekviem*, 1991, česky 1998; *Jak tvrdí Pereira*, 1994, česky 2005; *Ztracená hlava Damascena Monteiro*, 1997, česky 2004).

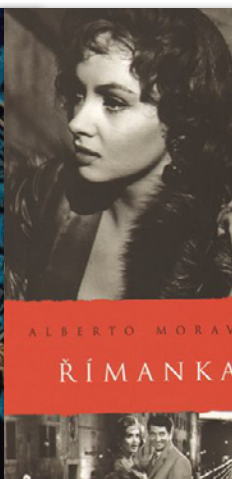
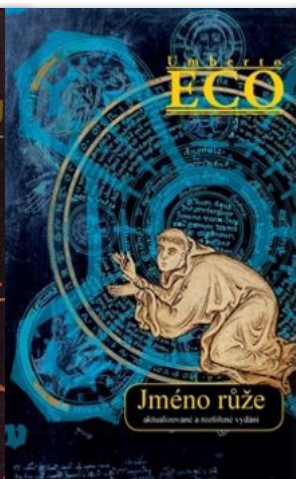
Na samém sklonku 20. století se na italské literární scéně objevili autoři představující takzvanou druhou generaci italské literární postmoderny (**Aldo Nove**, **Nicolò Ammaniti**, **Enrico Brizzi**, **Tiziano Scarpa** aj.). Pro tuto generaci autorů se vžilo označení „kanibalové“ podle jejich společné antologie *Gioventù cannibale* z roku 1996, která pro mnohé z nich představovala literární debut. Společným rysem jejich poetiky byla inspirace žánry nazývanými „noir“ a „pulp“, popkulturou, filmem a reklamou. Na tuto fázi

pak většina z nich navázala individuální tvorbou směřující spíše k tradičnějšímu vyprávění příběhů, jejichž hrdiny jsou nezřídka děti a mladí lidé (např. **Nicolò Ammaniti**: *Vezmu tě a odvedu tě pryč*, 1999, česky 2008; *Já se nebojím*, 2001, česky 2005; *Já a ty*, 2010, česky 2014).

Populárním autorem a literárním fenoménem sui generis se v 90. letech stal rovněž **Alessandro Baricco** (nar. 1958), mediálně úspěšný hudební kritik a zakladatel školy tvůrčího psaní Holden, jehož mnohá díla vyšla i v českém překladu: *Hrady hněvu*, 1991, česky 2003; *Oceán moře*, 1993, česky 2001; *Hedvábí*, 1996, česky 2004; *City*, 1999, česky 2000; *Pan Gwyn*, 2011, česky 2015; *Mladá nevěsta*, 2015, česky 2017.

Italská literatura 21. století

Nyní se zdá, že v italské literatuře počátku nového tisíciletí nastává odklon od vypravěčských postupů typických pro postmodernu, kde slova a znaky tvořily vlastní uzavřený svět, vyprávění se mnohdy stávalo čistou intelektuální hrou a ztrácelo kontakt s konkrétní realitou. Literární vědci jako např. Romano Luperini či Raffaele Donnarumma v posledních letech hovoří o novém příklonu italské literatury k realitě, o jakémsi „neo-neorealismu“ nebo také „hypermodernismu“. Typickým příkladem takto pojaté literatury je dokumentární román **Roberta**

Saviana (nar. 1979) *Gomora: osobní výpověď o ekonomické moci a brutální rozpínavosti neapolské camorry*, 2006, česky 2008.

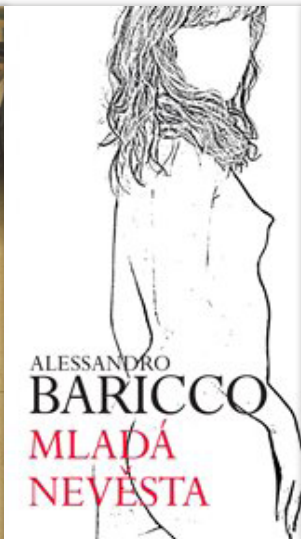
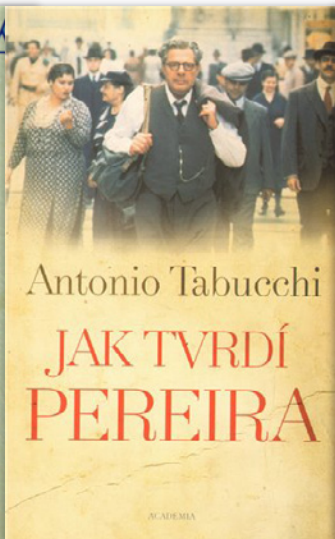
Nejnovější italská literatura tedy nepředstavuje intelektuální či estetický protipól běžné reality (reality ovlivňované globalizací, ekonomickou krizí, ekologickými problémy, migrací, nejnovějšími výtvarnými moderní techniky, „novými“ médii a sociálními sítěmi), nýbrž je její bezprostřední součástí. Mezi nejnovějšími italskými knihami, které vzbudily pozornost čtenářů i kritiků, tak najdeme romány s prvky autobiografie či osobní výpovědi (ať už reálné, nebo fiktivní), jako je například v současné době velmi populární tetralogie **Eleny Ferrante** *Geniální přítelkyně. Dětství a dospívání*, 2011, česky 2016; *Příběh nového jména: mládí*, 2012, česky 2017; *Příběh těch, co odcházejí, a těch, kteří zůstanou*, 2013; česky 2017; *Příběh ztracené holčičky: dospělost – stáří*, 2014; česky 2018; dále pak historické romány obracející svou pozornost k minulým událostem s přesahem do přítomnosti – např. **Giorgio Vasta** (nar. 1970): *Hmatatelný čas*, 2008, česky 2011; **Alessandro Piperno** (nar. 1972): *S těmi nejhoršími úmysly*, 2005; česky 2015); a v neposlední řadě také romány odrážející různorodost italských

regionů, jejich historii, typický životní způsob a tradice – k tomuto proudu se řadí např. **Milena Agus**: *Kameny bolesti*, 2006, česky, 2010 nebo také již dříve zmíněné autorky **Michela Murgia** a **Donatella Di Pietrantonio**.

K mezinárodně úspěšným italským knihám současnosti se ovšem řadí také některé detektivní romány, ať už se jedná o příběhy populárního komisaře Montalbana, jimž vévodí sicilský kolorit a jazyk s prvky sicilského dialektu (**Andrea Camilleri**, nar. 1925: *Tvar vody. Komisař Montalbano*, 1994, 2002; *Hliněný pes. Komisař Montalbano*, 1996, česky 2004), nebo o detektivky s dějem situovaným do Neapole 30. let 20. století (**Maurizio de Giovanni**, nar. 1958: *Bolest: zima komisaře Ricciardiho*, 2007, česky 2016; *Prokletí: jaro komisaře Ricciardiho*, 2008; česky 2017), nebo o tzv. „legal thriller“, romány ze současného advokátního a soudního prostředí (**Gianrico Carofiglio**, nar. 1961: *Nevědomý svědek*, 2002, česky 2012; *Přechodné dokonalosti*, 2010, česky 2012).

Literatura:

FERRONI, Giulio. *Letteratura italiana contemporanea: 1945-2007*. Mondadori, Milano 2007.

FERRONI, Giulio a Andrea CORTELLESA. *Storia e testi della letteratura italiana. Verso una civiltà planetaria (1968-2005)*. Mondadori, Milano 2007.

ASOR ROSA, Alberto. *Il ritorno in provincia. Le cento Italie dei giovani scrittori*. In: la Repubblica, roč. 34, 15. 12. 2009, ss. 60–61.

LUPERINI, Romano. *Insegnare la letteratura oggi*. Manni, San Cesario di Lecce 2013.

CORTELLESA, Andrea (ed.). *La terra della prosa: narratori italiani degli anni Zero (1999-2014)*. L'orma, Roma 2014.

BOHADLOVÁ, Kateřina a Alice FLEMROVÁ. *Hořký život: antologie současné italské prózy a dramatu*. Praha: Havran, 2007.

ŠPIČKA, Jiří. *Italská čítanka: Gutenbergova čítanka současné italské prózy: italsko-české vydání*. Praha: Labyrint revue, 2008.

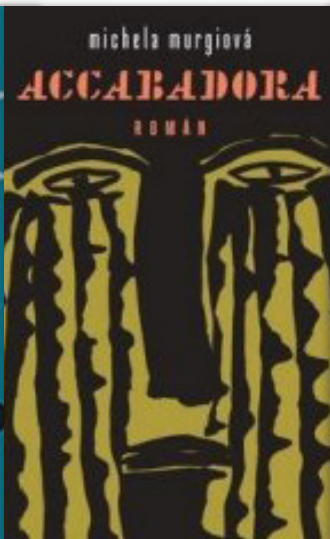
KŘESÁLKOVÁ, Jitka. *Italská literatura v Čechách a na Slovensku: bibliografie italských literárních děl přeložených do češtiny a slovenštiny, vydaných od počátku knižtisku do současnosti, a přeložených netištěných divadelních her a operních libret inscenovaných od 18. století*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2017.

FLEMROVÁ, Alice a Petr BÍLEK, (red.). *Pražská knižní revue – Italská literatura český*. In: Literární noviny, roč. 29, 2018, č. 1, příloha.

iLiteratura.cz. <http://www.iliteratura.cz/>

Zuzana Šebelová absolvovala obor moderní filologie (italština – ruština) na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, kde v současné době vyučuje italský jazyk a literaturu. Zajímá se mj. o italskou poezii 20. století, historickou a regionální tematiku v tvorbě italských autorů, literární komparatistiku a recepci italské literatury v českém prostředí.

Třikrát o německé literatuře s Julií Miesenböck

Čím je pro Vás německá literatura výjimečná?

Myslím, že pokrývá poměrně rozsáhlou oblast, díky čemuž je celkem rozmanitá. Přitom každá země – Německo, Rakousko i Švýcarsko – má ještě svou vlastní literaturu.

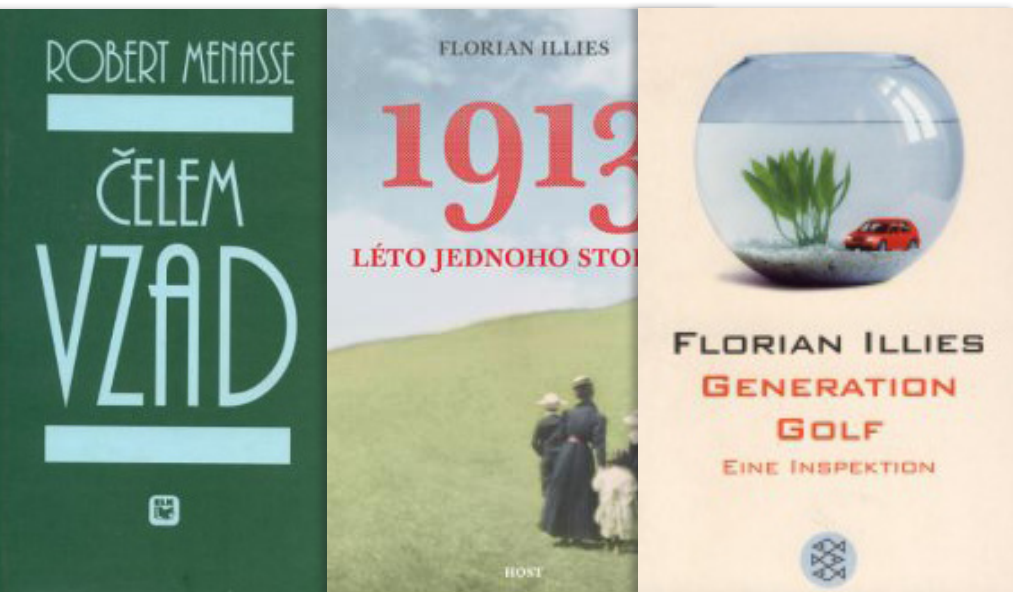
Objevují se v této literatuře aktuálně nějaká silná témata?

V rakouské literatuře najdeme určitou tradici nešťastného člověka. Německý autor W. G. Sebald o tom napsal několik studií, které vyšly knižně pod názvem *Die Beschreibung des Unglücks*. Zároveň se v této literatuře vyskytuje velmi kritický postoj vůči chybějící reflexi k období nacismu. Mladší autorky a autoři píšou odlišně. Mám dojem, že se spíše věnují tématům, které se týkají buď celé společnosti, nebo jedince.

Který současný titul by podle Vás neměl chybět ve fondech našich veřejných knihoven?

Velmi podivuhodnou knihou je román **Roberta Menasse** *Die Hauptstadt*. Jedná se o autentický vhled do bruselského světa Evropské unie, kde autor sám nějakou dobu žil. Za knihu obdržel loni i Německou knižní cenu (*Deutscher Buchpreis*). Dále vřele doporučuji romány **Marion Poschmann**, např. *Die Kieferninseln*, jehož český překlad brzo vyjde, a básně **Geliehene Landschaften**. Její díla charakterizují vypilovaným jazykem cizí země a kultury.

Julia Miesenböck je rakouskou bohemistkou, která překládá českou literaturu do německého jazyka.

Současná německy psaná próza v českém překladu

Richard Guniš

Richard.Gunis@mzk.cz

Stanovit „současnost“ je vždy subjektivní počin. Vycházejí z let 1989-1990, tedy doby zhroutení sovětského bloku, pádu Berlínské zdi a sjednocení Německa, se však začínají krystalizovat témata, která jsou aktuální k dnešnímu dni. Současná německy psaná próza je rozmanitá a nedá se zaškatulkovat už jenom z toho důvodu, že v sobě zahrnuje nejenom Německo, ale i Rakousko, Švýcarsko a ostatní jazykové, kulturní a politické variace. Spojují ji však společně sdílená minulost, témata ztráty, rozdělení, ale i překonání těchto rozdílů a snaha o poučení se z minulosti.

Menasse, Schlink, Müller, Jelinek

Začneme hned románem, který se odehrává v roce 1989. Jedná se o dílo rakouského spisovatele **Roberta Menasseho** Čelem vzad. Menasse tady uvádí velmi archetypální literární figuru, a sice jedince, jenž se po letech strávených v zahraničí, vrací domů. Zároveň je to však typicky rakouská figura, jež má ke své domovině ambivalentní vztah. Nemůže žít ani s ní, ani bez ní. Svoji krizi identity se snaží řešit pomocí dokumentování videokamerou. Do této osobní krize vpadnou politické události roku 1989 a pouhé soukromé dokumentování překryjí rychle veřejné události. Rozpor, jenž nastává v konfrontaci intimní krize jedince a velkých dějin, je vyprávěn s ironickým nadhledem. Román také klade otázku, která zaznívá na začátku textu: Co tvoří naši současnost? Originální titul Menasseho románů *Schubumkehr* totiž popisuje fyzikální jev – náhlý, prudký obrat vyskytující se při rychlé jízdě, protichůdné síly vpřed a vzad, které rozpoutávají ničivou sílu. Literatura má za úkol zkrotit nebo alespoň usměrnit tuhle protichůdnou energii.

Literární postava, jež také trpí rozervaností mezi minulostí a přítomností, je Michael Berg, hlavní protagonista knihy *Předčítač* od **Bernharda Schlinka**. Kniha patří mezi nejčtenější německé knihy na světě. Jako úplně první německá kniha vedla žebříček bestsellerů v New York Times, byla zfilmována a zůstává nejúspěšnější knihou autora. Čím se vysvětluje její úspěch? Za prvé tím, že těžkému německému slovíčku Vergangenheitsbewältigung, které znamená něco jako vyrovnání se s minulostí, vdechla život. A za druhé, jak neuvěřitelně rafinovaným způsobem je vyprávěná. Kniha totiž dělá ze čtenáře „spolupachatele“. První díl románu vypravuje zakázanou lásku mladého chlapce Michaela Berga a starší ženy Hanny Schmitz v 50. letech minulého století. Ve druhém díle studuje Michael právo a u jednoho procesu se opět shledává s Hannou, jež byla za nacismu dozorkní pobočného tábora. Michael se odhodlá nezasáhnout do procesu, i když ví o důležitém důkazu, který by zmírnil vinu obžalované. V třetím díle se Michael naposled shledává s Hannou. Ta ke konci své vazby spáchá sebevraždu. Jeho osobní život a jeho vztahy se ženami trpí zkušeností s Hannou. I jeho profesní život se po této zkušenosti ubírá jiným směrem, právnické povolání obhájce, státního zástupce nebo soudce není schopen vykonávat a radši se přiklonil k historii práva.

Není náhoda, že Michael studuje právo. Autor Bernhard Schlink je totiž vystudovaný právník. A i když by někteří čtenáři nesouhlasili, hlavní postavou románu není Hanna, ale Michael, proto zní titul románu *Předčítač*. Tím, že autor nezačal svůj román hned v soudní síni, ale že své postavy, a hlavně Michaela, konfrontoval s pocitem viny na hluboce intimní úrovni

ještě před procesem, zabraňuje jemu a zároveň i nám, jako čtenářům, přistupovat k Hanně nezaujatě a objektivně jako pouhým návštěvníkům soudního procesu. *Předčítač* je důležitá kniha z toho důvodu, že dala pojmu pachatel širší rámec, aniž by relativizovala spravedlnost.

Na tomto místě nelze nezpomenout dvě držitelky Nobelovy ceny za literaturu a to Herta Müller a Elfriede Jelinek. I když jejich témata jsou rozdílná, obě autorky sdílejí radikální jazyk balancující na hranici poezie a prózy. Obě autorky jsou nekompromisními pozorovatelkami okolí a nitra svých postav. **Elfriede Jelinek** rozpitvává "rakouskou duši" a pokračuje v nejlepší tradici Karla Krause a Thomase Bernharda, spisovatelů, kteří si dali za úkol strhávat pokrytecké masky vlastních spoluobčanů a to hlavně jazykové, jejich fráze, floskule, věty a slova vyprázdňená od jakéhokoliv obsahu.

Herta Müller pochází z Banátu, historického regionu v jihovýchodní Evropě, jenž se rozprostírá se na dnešním území Rumunska, Srbska a Maďarska. I ona pronikavě pozoruje své okolí, ale její jazyk je na rozdíl od "upovídaného" stylu Elfriede Jelinek nasáknutý mlčením generací jazykové menšiny banátských Němců. To dává jejím postavám a ději určité vibrující napětí.

Kracht, Illies, Hermann

Generace Golf je název knihy z roku 2000 od **Floriany Illiese**, kde formou fejetonu autor rozebírá své dětství a mládí. Tenhle výraz se stal rychle populární a pomohl označit, někdy víc na škodu než pro užitek, určitou skupinu autorů a autorek, kteří byli do té doby spojeni pod neurčitým názvem popová literatura. Na rozdíl od Generace X je Generace Golf zcela hedonistická, egoistická a jejím jediným cílem je užít si blahobyt, který svým majetkem nahromadili rodiče. Tato generace je apolitická, nekritická a je to první generace, jež pozdvihla cit pro módu, značky a trh na vlastní hodnotu, podle níž se všechno ostatní musí měřit. S popovou literaturou má Generace Golf společné vynechávání psychologických

postupů při popisování postav, povrchnost jako účel a cíl, odmítání rozdělení kultury na vysokou a nízkou, vliv filmů, hudby a výtvarného umění, hru a využívání médií, odhalení literatury a kultury jako ekonomické a trhové položky, materiálnost, konzum, provokativní apolitičnost a skeptický, cynický pohled na svět a společnost.

Určitým programovým textem popové literatury nebo Generace Golf v německém jazykovém prostoru je román od **Christiana Krachta** *Faserland (Krajina vláken)*, román, který už ve svém titulu zdůrazňuje absenci a bezvýznamnost generace otců a nahrazuje je konzumním artiklem textilního prvku. Christian Kracht a Florian Illies se však v posledních letech spíše než na současnost obracejí ve svých knihách k minulosti. V žádném případě se ale nejedná o historické romány, ale o hledání kořenů naší konzumní společnosti. Oba autoři se nedrží přísně historických faktů, historie jim slouží jen jako kulisa pro jejich fantazii. Používají prostředků ironie a sarkazmu, jejich jazyk je inspirován filmovým médiem, používá časové skoky a smyčky, montáž a střih. Často dávají do souvislosti události odlišných proporcí, banality vedle velkých dějin. Jejich pohled na člověka a na svět je bez iluzí a ideálů a na různých jedincích ukazují proměnu těchto ideálů do jejich protikladu. Vhodným příkladem je román Christiana Krachta *Impérium* vyprávějící příběh reálně existujícího Augusta Engelhardta, který se na začátku 20. století rozhodl opustit Německo a založit na odlehlých ostrovech v Nové Guineji kolonii s idejemi vegetarianismu. Kracht, stejně jak Illies, se snaží historickou látkou postihnout naši současnost a její trendy: alternativní životní styl, vegetarianismus, utopii exotických krajin, přírodní náboženství. Na postavě Engelhardta ukazuje jejich počátky a jejich selhání. Ze zapříkáhlého vegetariána a pacifisty Engelhardta se stává kanibal a vrah, utopie se mění na dystopii a ráj na peklo. Poté, co ke konci románu obsadí australské vojáci v rámci 1. světové války ostrov, Engelhardt mizí. Je objeven až za 2. světové války americkými vojáky vyhladověný a zmatený.

Jeho příběh je zfilmován Hollywoodem.

Na rozdíl od ironicky vyhocených témat Kracha a Iliese jsou knihy **Judith Hermann** spíš intimní a zaměřené na současné mezilidské vztahy. Judith Hermann uškodila po jejím debutu *Letní dům* nálepka popové literatury asi nejvíc, později se však vypracovala v talentovanou vypravěčku. I v jejím zatím posledním románu *Počátek veškeré lásky* se soustředí na mladý manželský pár Stellu a JASONA žijící v domě na kraji města. Tenhle poklidný život je jednoho dne narušen cizincem, jenž chce se Stellou prohodit pouze pár slov.

Stanišić, Trojanow, Mora

Další nálepka, která svého času zahrnula a stále ještě zahrnuje určitou skupinu spisovatelů a spisovatelek, je nálepka autorů a autorek s migračním pozadím. I když možná svého času oprávněná, aby poukázala na nový proud, jenž začal v 90. letech proudit do „německé literatury“, nevystihuje v současnosti tohle pojmenování různorodost tvorby těchto autorů a autorek.

Velmi dobrým příkladem je v Bosně a Hercegovině narozený spisovatel **Saša Stanišić**. Jeho první, velice úspěšný román *Jak voják opravuje gramofon* těží z osobní zkušenosti uprchlíků před válkou v bývalé Jugoslávii. I když téma

románu je pochmurné, děj je plný originálních postavíček a humoru, jenž v sobě nese „ducha Balkánu“. Místo toho, aby však Stanišić zůstal u tohoto osvědčeného tématu, zasadil svůj druhý román do té nejdlehlší části a vymírající oblasti Německa: do Ukerské marky v severovýchodní části Braniborska. Děj románů *Noc před oslavou* se odehrává, jak titul napovídá, v průběhu této noci, kde se setkávají mrtví se živými, a minulost se dotýká současnosti. Od Stanišíce to byl odvážný krok, který mu však přinesl uznání německé literární kritiky, cenu Lipské knižní výstavy a zbavení nálepky autora s migračním pozadím. To největší kouzlo spočívá ve faktu, jak se Stanišićovi podařilo spojit „balkánský“ styl vyprávění s mentalitou a dialektem vesnice v odlehlé provincii východního Německa.

Dalším příkladem, jakým vynalézavým způsobem se autoři dokázali vyhnout nálepce migrantské literatury, je román bulharského rodáka **Ilije Trojanowa** *Sběratel světů*. Román se inspirovat životem britského orientalisty, konzula, plukovníka a vědce Richarda Francise Burtona, jednoho z prvních Evropanů, jenž pod maskou indického muslima putoval do Mekky. Ilija Trojanow, který žil v Itálii, Keni a Kapském městě, používá masku Richarde

Francise Burtona pro své účely. Nejde mu ani tak o zachycení Burtonova života jako o otázky identity a kategorie cizího a vlastního. Když se Burton ke konci svého života vydá hledat do Afriky pramen Nilu, nežene ho v Trojanově románu jenom touha po dobrodružství a vědecká zvědavost, ale i vydání se napospas cizí kultuře a pozorování, jak se přitom mění vlastní identita, zvyky a chování.

Román, jenž se možná blíží nejvíc zážitkům migranta v cizí zemi, je dílo maďarské spisovatelky **Terézie Mora** *Den co den*. Vypráví o samotáři Abelovi Nema, jemuž se nedaří najít své místo ve světě, natož ve městě, kde se bezcílně potuluje. Je tady ale pár problémů, které interpretaci tohoto románu jako příklad migrantské literatury znemožňují. Abel Nema totiž není samotářem kvůli jeho cizímu původu a neschopnosti se dorozumět v cizím jazyce. Ten ovládá bezchybně, jako i spoustu dalších, dokonce se o něm říká, že je génius. Ale i když má mnoho schopností, mezilidská komunikace mezi ním nepatří. Situace, v níž se nachází je spíš absurdní a existenciální, než typická pro cizince v zemi, kde nevyrostl. Město, kde se Abel nachází, nejde s určitostí definovat, pravděpodobně je to Berlín, ale s úplnou jistotou to říci nemůžeme.

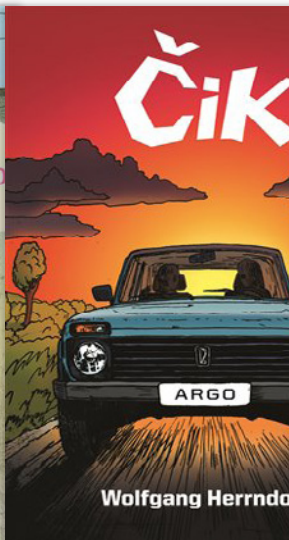
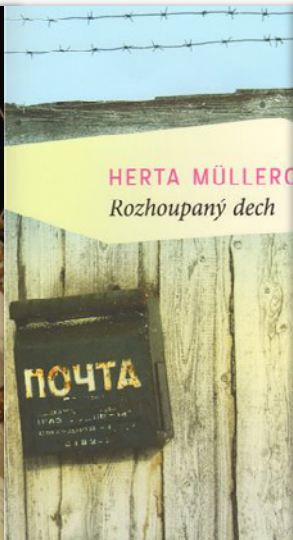
Nevíme ani, odkud pochází. Víme jen, že v jeho domovině vypukla občanská válka. Může se tedy jednat o bývalou Jugoslávii, ale nemusí. Román není žádná autorčina výpověď ani zpověď, je to precizně konstruovaný text, který se měří s romány jako *Berlín*, *Alexandrovo náměstí* od **Döblina** nebo *Malina* od **Ingeborg Bachmannové**.

Wolfgang Herrndorf

Důležitá kniha, již nelze opomenout, je román pro mladistvé *Čik* od již bohužel zesnulého autora **Wolfganga Herrndorfa**. Tato kniha prolomila hranici, jež od sebe dělí příběhy pro dospělé a mladistvé. *Čik* je kniha o přátelství dvou chlapců, kteří jsou každý svým způsobem outsideri, a o jejich společné cestě starou Ladou. Kniha nepodceňuje své publikum infantilním humorem a ani líbivým koncem. Další silnou stránkou je jazyk. Je jednoduchý, ale nikdy se nepouští na úroveň laciného napodobování mladistvého žargonu.

Ferdinand von Schirach

Poslední kniha je sbírka povídek *Zločiny* od německého spisovatele, trestního obhájce a dramatika **Ferdinanda von Schiracha**. Povídky

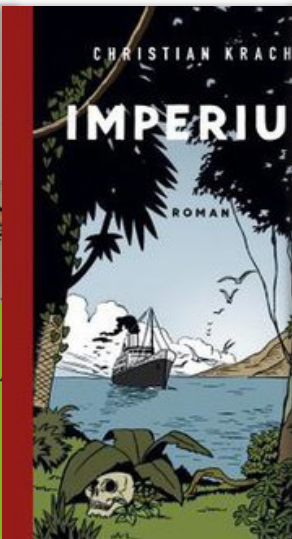
sledují reálné kauzy von Schirachovy právnícké kanceláře. Proč právě tohle dílo na závěr? Stejně jako Bernhard Schlink ve svém Předčítači i von Schirach je fascinován právem v konfrontaci s lidskými osudy. Ale zatímco u Schlinka jsou právnícké otázky vytěsňeny ve prospěch životnosti postav, slouží von Schirachovy povídky k představení široké palety práva a spravedlnosti. Různé případy mu dovolují klást otázky ohledně soudržnosti naší společnosti, otázky, které jdou za rámec práva a otázky týkající se morálky a etiky, tolerance a soucitu.

Závěr

To je samozřejmě jenom zlomek z široké palety současné německy psané prózy v českém překladu. Ale i sebe pečlivější seznam by nezahrnul vše a tvořil by jenom další kánon, který mnoho zahrnuje, ale ještě víc vynechává. Spíš než o zachycení všech trendů, směrů a žánrů bylo cílem ukázat jistého společného jmenovatele všech děl a tím je německá minulost, která je neodmyslitelně spjata s tou evropskou. Minulost, která se po roce 1989 poprvé může ohlédnout na poválečné období bez ideologických zkreslení a zavřených archivů, poučit se pro přítomnost a plánovat do budoucnosti.

Richard Guniš je absolventem germanistiky na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity se zaměřením na německou literaturu. Mezi jeho zájmy patří německá romantika a současná německy psaná literatura. Od roku 2015 působí jako garant Německé a Rakouské knihovny v MZK.

Třikrát o polské literatuře s Michalem Przybylski

Čím je pro Vás polská literatura výjimečná?

Specifickou podobu měl v polském prostředí literární romantismus, protože literatury v období po zániku polského státu na konci 18. století suplovala některé chybějící instituce národního a politického života. Dědictví romantismu je v polské literatuře dodnes živé a inspirativní, ale současně je třeba přiznat, že čtenářům z jiných národních prostředí je dnes poměrně obtížně srozumitelné. Přesným opakem je neobyčejně silná pozice literární reportáže v Polsku (tzv. polská škola reportáže), která svou aktuálností a komunikativností nachází odezvu i v zahraničí. Proto mne těší, že se s ní prostřednictvím překladů mohou seznámit i čeští čtenáři – pokud sáhnou po autorech jako **Wojciech Tochman**, **Witold Szabłowski**, **Lidia Ostałowska** nebo **Filip Springer**, určitě nebudou zklamáni. Totéž platí pro starší, ale stále fascinující reportážní díla **Ryszarda Kapuścińskiego** nebo **Hanny Krallové**. A pro zasvěcené je nošením sov do Athén připomínat polskou poezii, o jejíchž kvalitách svědčí mj. i dvě Nobelovy ceny udělené polským tvůrcům v ne až tak příliš vzdálené minulosti.

Objevují se v této literatuře aktuálně nějaká silná témata?

Celou novodobou polskou literaturou se prolíná židovská tematika a problematika ne vždy harmonického soužití menšin s majoritní

společností, ve 20. století ještě zkomplikované politickými a ideologickými štetnými liniemi. Že toto téma neztrácí na své platnosti ani dnes potvrzuje třeba výborné a velmi sugestivní drama **Tadeusze Słobodzianka** *Naše třída* z roku 2008, které zaslouženě sklízí úspěch i v českých divadlech (před několika lety v pražském divadle Komedie, aktuálně v brněnské Polárce a od listopadu 2018 i v ostravském Národním divadle moravskoslezském). Nelze opomenout ani silnou českou stopu v současné polské literatuře. Česko a Češi jsou předmětem (z naší strany bohužel zatím jen málo opětovaného) zájmu hned několika pozoruhodných tvůrců – myslím, že už ani u nás asi není nutné představovat jména jako **Mariusz Szczygiel** (mj. *Gottland*, *Udělej si ráj*) nebo **Mariusz Surosz** (*Pepíci*, *Ach, ty Česky*).

Který současný titul by podle Vás neměl chybět ve fondech našich veřejných knihoven?

Především díla prozaičky **Olgy Tokarczukové**, která se letos po získání prestižní Mezinárodní Man Bookerovy ceny už s konečnou platností stala autorkou evropského formátu. Pro čtenáře, kteří neovládají polštinu, je výhodou, že prakticky vše důležité z její tvorby máme k dispozici i v českém překladu.

Michał Przybylski se zabývá překladem uměleckých textů z polštiny, slovinštiny a srbštiny.

Současná polská literatura v českých překladech

Markéta Páralová Tardy
mparalova@centrum.cz

Český čtenář má v současné době možnost seznámit se s řadou zajímavých děl z pera literátů země našich severních sousedů. Nabídka je vskutku pestrá a kvalitní, což je zásluha našich překladatelů, jejichž práce byla oceněna několika prestižními cenami.

V povědomí snad každého čtenáře jsou již dlouhodobě literární reportáže polských autorů. Zájem o ně před lety otevřel **Mariusz Szczygiel** svým prvním souborem reportáží *Gottland* reflektující vybrané osobnosti a události z naší historie. Jeho pohled z vnějšku, nezatížený stereotypy, byl pro našince nový a natolik poutavý, že se dílo brzy zařadilo mezi bestselery a dočkalo se mnoha dalších vydání. Zároveň však vedlo ke zvýšenému zájmu o tento žánr. Mariusz Szczygiel českému prostředí a dějinám věnoval také další knihy, které do češtiny přeložila Helena Stachová.

O české prostředí se rovněž dlouhodobě zajímá i **Mariusz Surosz**, Polák žijící v Praze, který je autorem knihy *Pepici: dramatické století Čechů polským očima* a loni vydaného souboru *Ach, ty Češky!*, jehož překladatelka, Anna Plasová, získala výroční cenu nakladatelství *Mladá fronta* v kategorii *nejlepší překlad*. Autor se zaměřil na osud osmi žen, na jejichž pozadí ozřejmuje širší dobové souvislosti a odhaluje čtenáři obraz českého národa ze zcela jiné perspektivy, z takové, z jaké by se Češi sami na sebe zřejmě nepodívali. V podobném duchu píše rovněž **Krzysztof Varga**, publicista a autor literárních reportáží z maďarského prostředí *Guláš z Turula*.

Zůstaneme-li ještě u reportáží, nelze opomenout soubor **Lydie Ostałowské** vydaný pod názvem *Akvarely pro Mengeleho*, který upoutal pozornost jak v Polsku, tak i u nás.

Ústředním tématem díla jsou osudy brněnské Židovky Diny Gottliebové, která byla z Terezína převezena do osvětimského tábora, v němž pořizovala věrné portréty vězňů romského původu. Romskou tematiku autorka rozvíjí i ve své další přeložené knize *Cikán je cikán*, která mapuje jejich život v několika vybraných zemích na příkladech, jež považuje za typické pro dané prostředí.

Na žebříčku nejčtenějších polských prozaiků se dlouhodobě drží **Olga Tokarczuková**, jejíž romány jsou do češtiny systematicky překládány a opakovaně vydávány. Jejím posledním česky vydaným románem jsou *Knihy Jakobovy*, rozsáhlé dílo přinášející strhující příběh a obraz Polska, ale i dalších evropských zemí, v 18. století. Román bezesporu zaujme nejen autorčiným neotřelým vyprávěčským stylem, ale i svým obsahem a sdělením, v němž lze mezi řádky vyčíst i jistá varování a paralely se současným děním. Kromě románů a povídek mohou čtenáři sáhnout také po souboru esejí *Okamžik medvěda*, v němž autorka představuje své názory, postřehy, dokonce by bylo možné tvrdit, že soubor je spisovatelčiným politickým manifestem. Olga Tokarczuková si byla vždy vědoma vlivu literáta na čtenářskou obec a považovala jej za jeden z nejdůležitějších aspektů této profese. Proto se ve své tvorbě snaží reagovat na dění kolem sebe a sdělovat svůj postoj.

Méně známý, ale bezesporu zajímavý, je spisovatel **Mikołaj Łoziński**. Do češtiny byly přeloženy oba jeho romány, které doposud napsal. Druhý román s prostým názvem *Knihy* upoutá svou neotřelou formou vzpomínání na autorovu rodinu. V žádném případě se nejedná o memoár. Autorovi se prostřednictvím

předmětů každodenní potřeby vybavují rodinné vzpomínky, komické situace, které *líčí na pozadí velkých dějin*.

Lidské osudy na pozadí velkých dějin nebo dějin dané lokality si za své ústřední téma zvolila **Joanna Batorová**. Volně navazující trilogie sleduje osud jedné rodiny (především v ženské linii) napříč několika generacemi. Na pozadí vyprávění zobrazuje proměny Polska a především (dnes již bývalého) hornického města Valbřich. Do češtiny byl přeložen první díl *Pískový vrch*, za nějž překladatelka Iveta Mikešová získala cenu Magnesie Litera za rok 2015.

Lidské osudy ovlivněné zlomovými událostmi velkých dějin se staly námětem tvorby **Piotra Pazińského**. Autor patří ke „generaci vnuků“, neboť se narodil až po válce a holocaust zná jen z vyprávění rodičů. Jeho osobní vzpomínky se staly námětem k románu *Letní byt*, v němž hlavní hrdina prožívá návraty do minulosti, střetává se s přeživšími a rozmlouvá s nimi. V rozhovorech na povrch vyplouvají nejen lidské osudy dané postavy, ale i náboženské otázky, téma pomíjivosti, paměti a ztrát. Podobné téma Paziński zpracoval ve svém dalším díle *Ptačí ulice* – čtyři povídky nabízí zajímavou procházku zmizelou Varšavou, její

židovskou čtvrtí, krajinou polozapomenutých vzpomínek na předky.

Téma paměti a snahu zachytit osudy svých předků, aby neupadly v zapomnění, ve svém románu *Lala* zajímavým způsobem rozvinul **Jacek Dehnel**. Autor líčí příběh své babičky, která mu vyprávěla o sobě a svých předcích, z něhož vzešla plastická mozaika, humorná i vážná, babiččina života, ale i světa, v němž žila.

Poláci poměrně neradi střílí do vlastních řad a neradi odhalují i své stinné stránky. Autor **Szczepan Twardoch** vystoupil z řady a ve svém díle *Morfium* vytvořil naprostého antihrdinu, který svůj život prohrává na všech frontách – vysmívá se vlastenectví a historii polského národa, selhává jako manžel a otec. Touží jen po další dávce morfia a návratu k neřestnému a bezstarostnému životu, nicméně píše se rok 1939 a on se velmi neochotně zapojuje do bojů. Autor v knize vykreslil odvrácenou stranu polského patriotismu a stvořil slabého a rozervaného hrdinu, cynika.

K oblíbenému žánru patří detektivky a thrillery. Z nejnovějších zmiňme kupříkladu *Mazací tramvaj z pera Magdy Stachulové*. Hlavní hrdinka téměř vůbec nevychází ze svého bytu a veškeré dění pozoruje prostřednictvím

kamer. Až obsedantně sleduje muže jezdícího mazacími tramvají. Sledování je pro ni únikem před vlastním životem a před nefunkčním manželstvím. Posléze zažívá několik nečekaných situací a přichází na to, že i ona je sledována.

Výraznou autorkou píšící thrillerů představuje také **Katarzyna Puzyńska**. Do češtiny byl přeložen zatím jeden její román *Motýl*, autorčina prvotina. Hlavní hrdinka opouští město, míří na venkov, kde hledá především klid a odpočinek, z něhož je vytržena nálezem těla zemřelé jeptišky. Vyšetřování se ujímá značně nesourodý tým, který postupně odkrývá skutečnosti sahající až do minulosti. V knize se tak mísí dvě roviny – příběh v minulosti a vyšetřování v současnosti. Autorka před čtenáři tají rozuzlení celého případu takřka do poslední stránky.

Katarzyna Bonda je v Polsku označována za „královnu detektivek“, její knihy obsahují napětí, záhadná úmrtí, vraždy, složitá vyšetřování a zároveň přiblížení polského podsvětí i jeho napojení na policejní a politické špičky. Z *tetralogie přibližující prostředí mafiánů vládnoucích baltskému pobřeží* byl do češtiny přeložen první díl *Dívka o půlnoci*. Rozvětvený příběh plný postav se postupně skládá,

propojují se události z minulosti s přítomností, aby se v závěru (ne)objasnila záhadná smrt. Závěr je skutečně překvapivý, autorka si ponechává pootevřená vrátka pro další pokračování.

K výrazným mladým autorům se řadí rovněž **Zygmunt Miłoszewski**. Do češtiny byly přeloženy již tři díly (*Zapletení*, *Zrno pravdy* a *Nezaplatitelný*) ze série s vyšetřovatelem Teodorem Szackým. Autor je velmi často přirovnáván k Danu Brownovi nebo i Umberto Ecovi. Jeho kriminální příběhy v sobě propojují minulost a přítomnost, vyšetřovatelé otevírají nevyjasněné případy z minulosti, které mají nečekaná rozuzlení, se špetkou nadsázky, absurdity, konspiračních teorií.

Závěrem zmíníme zajímavý počín autorské dvojce **Aleksandry a Daniela Mizielińských**, kteří se takřka na celém světě proslavili především svým netradičním atlasem *Mapy*. Atlas představuje 42 zemí na 4000 obrázcích. Kreslená mapa každého státu kromě měst, řek a pohoří představuje typické atributy, významné osobnosti, historické události, národní jídla a tamní faunu a flóru. Nádherné ilustrace vybízí k putování za kulturou a historií, originální a vtipnou formou přibližují země všech kontinentů. Na úspěch *Map* navázali další knihou

Pod zemí, pod vodou. S knihou, kterou lze číst a prohlížet z obou stran, se čtenáři postupně noří hlouběji a hlouběji pod zemský povrch a pod hladinu, až se ve středu knihy ocitnou u zemského jádra. S podobným nápadem přišel také polský ilustrátor **Piotr Socha**, který ve své knize *Včely* na velkoformátových kresbách představuje svět včel doplněných mnoha zajímavými a poučnými informacemi.

V posledních letech máme možnost se seznamovat s dalšími díly a autory (nejen s **M. Szczygiel**) tvořícími tzv. polskou reportážní školu, jež má u našich severních sousedů dlouholetou tradici. *Můžeme také kromě skandinávských detektivek objevovat ty polské, které nás zavedou do polského podsvětí nebo do zapadlých venkovských končin.* Polští literáti jistě uspokojí i čtenáře hledající příběhy obyčejných lidí plynoucích na pozadí velkých dějin, tzv. rodinné ságy. *Tato díla umožňují proniknout do nitra polského národa a lépe pochopit jeho kulturu.*

Markéta Páralová Tardy je absolventkou oboru archivnictví, historie a polonistika na Masarykově univerzitě. V současné době se věnuje překladům odborných historických

publikací (např. Sudetští Němci 1848–1918, Strach, Dobrovolným vězněm v Osvětimi) a beletrie (např. Potkani a vlci, Naděje umírá poslední).

Projekt Cizojazyčná literatura

Zdenka Machková

Zdenka.Machkova@mzk.cz

Projekt je zaměřen na podporu doplňování cizojazyčné literatury v knihovnách pro potřebu rozvoje jazykových dovedností obyvatel.

Jeden z cílů priority č. 12 Koncepce rozvoje knihoven v ČR na léta 2011-2015 bylo doplňování cizojazyčné literatury. PhDr. Šárkou Kašpárkovou, ředitelkou Knihovny Kroměřížska, byl vypracován návrh pilotního projektu, který se zabýval doplňováním cizojazyčné literatury v knihovnách ČR. Ministerstvo kultury ČR tento projekt plně podpořilo. Krajské knihovny ČR doporučily a vybraly

knihovny, které se staly centry pro doplňování cizojazyčné literatury ve svém kraji. Realizací projektu byla pověřena Moravská zemská knihovna v Brně, která má dlouholeté zkušenosti s projektem Česká knihovna.

Projekt se uskutečnil ve čtyřech na sebe navazujících etapách. První etapa projektu proběhla v roce 2014 a zúčastnilo se jí 15 vybraných

profesionálních veřejných knihoven. Do druhé etapy, v roce 2015, bylo zahrnuto dalších 15 nových knihoven. Na druhé etapě se tak podílelo 30 knihoven. Ve třetí etapě, v roce 2016, přibýlo dalších 12 knihoven a bylo tak do projektu zapojeno celkem 42 knihoven. Ve čtvrté etapě, v roce 2017, se do projektu napojilo 12 krajských knihoven, tím bylo vytvořeno 54 center cizojazyčné literatury, která pokrývají celou Českou republiku. V každém kraji České republiky realizuje tento projekt krajská knihovna a další tři knihovny – základní ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) knihovního zákona. Tyto centra v knihovnách saturují potřeby uživatelů ve svém kraji. V nabídkovém seznamu titulů pro knihovny, na kterém spolupracují odborníci na cizojazyčnou literaturu spolu s akvizitery vybraných knihoven, je zastoupena cizojazyčná beletrie, zjednodušená četba, literatura pro děti a mládež, knihy pro začátečníky v jazyce, populárně naučná literatura aj. Nabídka knižních titulů představuje převážně aktuální podobu kvalitní současné zahraniční literatury. Knihovny si mohou vybírat tituly v jazyce anglickém, německém, ruském, španělském, francouzském, slovenském a italském.

Zakoupená literatura z tohoto projektu je pro uživatele dostupná i formou meziknihovní výpůjční služby nebo mohou centra vytvářet výměnné soubory na základě požadavků ve svém kraji.

Celý projekt finančně podporuje MK ČR, bez kterého by se projekt nemohl uskutečnit. V letech 2014-2017 probíhal v podobě pilotního projektu. V letošním roce jsou finanční prostředky přiděleny jako dotace z programu VISK.

Z ohlasů knihoven vyplývá, že jsou s projektem velmi spokojené a že je pro ně velkým přínosem k doplnění cizojazyčné literatury do jejich knihovních fondů. Zájem o cizojazyčnou literaturu v knihovnách rok od roku stoupá a doporučená literatura umožňuje čtenářům a uživatelům knihoven prohlubovat svoje jazykové znalosti.

Přehled 54 center:

Jihočeský kraj

- Městská knihovna Písek
- Městská knihovna Prachatice

- Městská knihovna Tábor
- Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích

Jihomoravský kraj

- Knihovna J. Mahena Brno
- Městská knihovna Břeclav
- Městská knihovna Kuřim

Karlovarský kraj

- Městská knihovna Cheb
- Městská knihovna Ostrov
- Městská knihovna Sokolov
- Krajská knihovna Karlovy Vary

Kraj Vysočina

- Knihovna M.J. Sychry Žďár nad Sázavou
- Městská knihovna Jihlava
- Městská knihovna Třebíč
- Krajská knihovna Vysočiny Havlíčkův Brod

Královéhradecký kraj

- Knihovna města Hradce Králové
- Knihovna V. Čtvrtka Jičín
- Městská knihovna Náchod
- Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

Liberecký kraj

- Městská knihovna Česká Lípa
- Městská knihovna Jablonec nad Nisou
- Městská knihovna Semily
- Krajská vědecká knihovna v Liberci

Moravskoslezský kraj

- Knihovna města Ostravy
- Městská knihovna Krnov
- Městská knihovna Nový Jičín
- Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě

Olomoucký kraj

- Knihovna města Olomouce
- Městská knihovna Prostějov
- Městská knihovna Šumperk
- Vědecká knihovna v Olomouci

Pardubický kraj

- Městská knihovna Chrudim
- Městská knihovna ve Svitavách
- Městská knihovna Ústí nad Orlicí
- Krajská knihovna v Pardubicích

Plzeňský kraj

- Městská knihovna Boženy Němcové Domažlice
- Knihovna města Plzně
- Městská knihovna Klatovy
- Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje

Praha

- Městská knihovna v Praze - Ústřední knihovna, její pobočka Praha-Dejvice, pobočka v KD Ládví

Středočeský kraj

- Knihovna Jana Drdy Příbram
- Knihovna města Mladá Boleslav
- Městská knihovna Kutná Hora
- Středočeská vědecká knihovna v Kladně

Ústecký kraj

- Městská knihovna Děčín
- Městská knihovna Louny

- Regionální knihovna Teplice
- Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem

Zlínský kraj

- Knihovna B. B. Buchlovana Uherské Hradiště
- Knihovna Kroměřížska
- Masarykova veřejná knihovna Vsetín
- Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně

Zdenka Machková

od ukončení Střední

knihovnické školy

pracuje v Moravské

zemské knihovně

v Brně. Na starosti

má dva celostátní

projekty - projekt

Česká knihovna,

který podporuje

nákup nekomerč-

ních a komerčně problematických titulů uměleckých

děl české literatury, české ilustrované tvorby pro

děti a mládež, vědy o literatuře. Druhým projektem

je projekt Cizojazyčná literatura, který je zaměřen

na podporu doplňování cizojazyčné literatury ve

vybraných knihovnách pro potřebu rozvoje jazyko-

vých dovedností obyvatel.

Výběr ze světových literárních cen

Celosvětové ceny

Pulitzerova cena

je prestižní americké žurnalistické a umělecké ocenění. Jejím zakladatelem je americký židovský novinář maďarského původu Joseph Pulitzer (1847-1911). Cena se uděluje již od roku 1917 a v současné době obsahuje 21 kategorií. Od počátku se tato cena uděluje za žurnalistiku a literaturu, přičemž od roku 1943 se rozšířila i do oblasti hudební tvorby. Cenu uděluje

Kolumbijská univerzita v New Yorku. Cena za beletrii je udělována americkým autorům a oceněné dílo by se mělo převážně zabývat životem v USA.

Vítěz za rok 2017

Colson Whitehead *The Underground Railroad* (zatím nevyšlo v českém jazyce)

Vítěz za rok 2016

Viet Thanh Nguyen *Sympatizant*

Vítěz za rok 2015

Anthony Doerr *Jsou světla, která nevidíme*

Angloamerické ceny

The British Book Awards (Nibbies)

Knihkupecká cena sponzorovaná řetězcem W. H. Smith. Jsou vyhlašovány nejružnější kategorie, např. dětská kniha, ilustrovaná kniha, životopis, přepisy filmových a televizních scénářů, audioknihy a cena pro nováčka. Na seznamech nominací většinou najdete bestsellery. V letech 2015–2016 nebyla cena udělována.

Vítěz za rok 2017

Sarah Perry *Nestvůra z Essexu*

Vítěz za rok 2014

Jessie Burton *Miniaturista*

Vítěz za rok 2013

Neil Gaiman *Oceán na konci uličky*

Man Booker Prize

Man Bookerova cena (Man Booker Prize, původní název do roku 2002 Booker-McConnell Prize, běžně zkracovaný na Booker Prize čili Bookerova cena) je prestižní cena za literaturu udělovaná britskými novináři, vydavateli, literárními kritiky a jinými osobnostmi. Jejím laureátem se každý rok může stát prozaik či prozaička pocházející z Velké Británie nebo kterékoli bývalé britské kolonie. Uděluje se od roku 1968. Man Bookerovu cenu nemůže získat romanopisec amerického původu. Jde zřejmě o mstu Britů za stejný postup Američanů u prestižní americké Pulitzerovy ceny

Vítěz za rok 2017

George Saunders *Lincoln in the Bardo*
(zatím nevyšlo v českém jazyce)

Vítěz za rok 2016

Paul Beatty *Zaprodanec*

Vítěz za rok 2015

Marlon James *A Brief History of Seven Killings* (zatím nevyšlo v českém jazyce)

Evropské ceny (mimo Velkou Británii)

Goncourtova cena

Nejvýznamnější francouzská literární cena. Vznikla na základě závěti Edmonda de Goncourta, v níž ustanovil zřízení desetičlenné akademie (l'Académie Goncourt), která od roku 1903 každoročně vybírá nejvýznamnější román francouzské literatury. Cena je vyhlašována v pařížské restauraci Drouant po skončení oběda členů akademie, kteří zde doživotně vlastní příbor. Hodnotící porota pracuje ve složení devíti spisovatelů a jednoho recenzenta. Každý literát dostává cenu maximálně jednou za život. Jedinou výjimkou je autor Romain Gary, který ocenění obdržel za knihu *Les racines du ciel* (1956) a podruhé pod pseudonymem Émile Ajar za *La vie devant soi* (1975).

Vítěz za rok 2017

Éric Vuillard *L'ordre du jour* (zatím nevyšlo v českém jazyce)

Vítěz za rok 2016

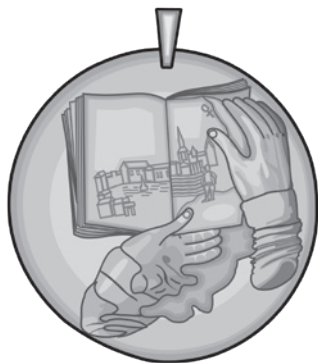
Leila Slimani *Něžná píseň*

Vítěz za rok 2015

Mathias Enard *Boussole* (zatím nevyšlo v českém jazyce)

Cervantesova cena

Nejprestižnější španělské literární ocenění. Uděluje se za celoživotní dílo 23. dubna, v den výročí smrti Miguela de Cervantese. Porotě předsedá španělský ministr kultury. Ocenění vzniklo v roce 1975 a prvním oceněným byl o rok později básník Generace 27 Jorge Guillén. Ač se cena udílí ve Španělsku, může jí dostat kdokoliv, kdo píše španělsky. Cena se udílí každoročně 23. dubna v aule Univerzity v Alcalá de Henares. Cenu předává španělská královská rodina.

Vítěz za rok 2017

Sergio Ramírez Mercado (jeho dílo zatím nevyšlo v českém jazyce)

Vítěz za rok 2016

Eduardo Mendoza Carriga

Výběr z děl:

Nesvatí svatí

Podivuhodná cesta Pomponia Flata

Pravda o případu Savolta

Vítěz za rok 2015

Fernando del Paso Morante (jeho dílo zatím nevyšlo v českém jazyce)

Cena Finlandia

Nejprestižnější finské literární ocenění. Uděluje se každoročně autorům nejlepších finských románů, knížek pro děti a literatury faktu. Cena zahrnuje finanční odměnu ve výši 26 000 eur.

Vítěz za rok 2017

Juhy Hurmah Niemi (zatím nevyšlo v českém jazyce)

Sanna Mander *Avain hukassa/Nyckelnippan* (zatím nevyšlo v českém jazyce)

Vítěz za rok 2016

Jukka Viikilä *Akvarelleja Engelin kaupungista* (zatím nevyšlo v českém jazyce)

Juuli Niemi *Et kävele yksin* (zatím nevyšlo v českém jazyce)

Vítěz za rok 2015

Laura Lindstedt *Oneiron*

Nadja Sumanen Rambo (zatím nevyšlo v českém jazyce)

Rakouská státní cena za evropskou literaturu

Österreichischer Staatspreis für Kinder- und Jugendliteratur je v Rakousku udělována jednou ročně Uměleckou sekci rakouského Úřadu spolkového kancléře za díla vydaná rakouskými nakladatelstvími a díla rakouských autorů vydaná v jiné zemi.

Vítěz za rok 2017

Karl Ove Knausgård

Vítěz za rok 2016

Andrzej Stasiuk

Vítěz za rok 2015

Mircea Cărtărescu

Německá knižní cena (Deutscher Buchpreis)

Německé výroční literární ocenění udělované od roku 2005 Svazem německých knihkupců. Vítěz je oznámen vždy několik dní před začátkem Frankfurtského knižního veletrhu a odměněn částkou 25 000 eur. Zbývajících pět finalistů obdrží finanční prémii 2 500 eur. Jednotlivá nakladatelství z Německa, Rakouska a Švýcarska mají možnost předložit porotcům k posouzení vždy maximálně dva tituly ze své produkce, které vyšly nebo vyjdou v časovém období od října předchozího roku do září toho roku, v němž se titul o ocenění uchází. Sedmičlenná porota, která se každý rok mění, sestaví ze zaslaných titulů širší nominaci (longlist) obsahující zpravidla 20 titulů. Tato širší nominace je později zúžena (shortlist) na šest finalistů, z nichž vzejde opět dle hlasování porotců vítěz.

Vítěz za rok 2017

Rober Menasse *Die Hauptstadt* (zatím nevyšlo v českém jazyce)

Vítěz za rok 2016

Bodo Kirchhoff *Příhoda*

Vítěz za rok 2015

Frank Witzel *Die Erfindung der Roten Armee Fraktion durch einen manisch-depressiven Teenager im Sommer 1969* (zatím nevyšlo v českém jazyce)

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA V BRNĚ NA ROK 2019 PŘIPRAVUJE NÁSLEDUJÍCÍ SEMINÁŘE:

- **SOUČASNÁ RUSKÁ LITERATURA**
V ČESKÝCH PŘEKLADECH
- **SOUČASNÁ ASIJSKÁ LITERÁRNÍ TVORBA**
V ČESKÝCH PŘEKLADECH
- **SEVERSKÁ LITERATURA**
V ČESKÝCH PŘEKLADECH
- **ANGLOAMERICKÁ LITERATURA**
V ČESKÝCH PŘEKLADECH
- **SOUČASNÁ LITERÁRNÍ TVORBA PRO DĚTI**

DUHA. Informace o knihách a knihovnách z Moravy. Ročník 32 (2018), zvláštní číslo 5.
Vydává **Moravská zemská knihovna v Brně.**

Adresa vydavatele a redakce:
Moravská zemská knihovna v Brně
Kounicova 65a, 601 87 Brno
Telefon: 541 646 126
E-mail: duha@mzk.cz
IČ 094943, DIČ CZ00094943.

Grafické zpracování: Pavel Václav Vaščák.
Vychází 4× ročně tištěně i on-line.
Reg. číslo MK E 7312. Duha ISSN 0862-1985 (Print),
ISSN 1804-4255 (Online).

Redakce:

Mgr. Jan Lidmila, vedoucí redaktor, Mgr. Jana
Nejezchlebová, výkonná redaktorka, Mgr. Adéla
Dilhofová, redaktorka, Mgr. et Mgr. Monika
Kratochvílová, redaktorka a jazyková korektura.

Redakční rada:

prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D. (Moravská
zemská knihovna), předseda redakční rady,
PhDr. Libuše Foberová, Ph.D. (Moravskoslezská
vědecká knihovna v Ostravě), PhDr. Helena
Gajdušková (Masarykova veřejná knihovna
Vsetín), Mgr. Hana Šimonová (Městská
knihovna Hodonín)

Jihomoravský kraj

Časopis vychází s podporou dotace Jihomoravského kraje.

AHOJ!

Česká republika je hostující zemí na **mezinárodním Lipském knižním veletrhu konaném 21. až 24. března 2019**, na kterém se představí přibližně šedesát českých autorek a autorů. Při této příležitosti probíhá Český rok kultury v Lipsku (říjen 2018 až listopad 2019), jehož cílem je zintenzivnit česko-německé kulturní vztahy, a to nejen v oblasti české literatury, ale také komiksu, opery, filmu, designu, umění i fotografie. Konání Českého roku kultury je i symbolické: v říjnu 2018 slavíme 100 let od vzniku republiky, v listopadu 2019 si připomeneme 30 let od Sametové revoluce.

Z pověření Ministerstva kultury České republiky projekt realizuje Moravská zemská knihovna v Brně. Jejími nejbližšími partnery jsou vedle Lipského knižního veletrhu: Velvyslanectví České republiky v Německu, Generální konzulát České republiky v Drážďanech, partnerská města Lipsko a Brno, Česká centra v Německu a Rakousku, Německo-český fond budoucnosti, Goethe-Institut v Praze a řada dalších partnerských institucí v České republice i v Německu.

<http://ahojleipzig2019.de/cs>

LIPZIG 2019
TSCHICHIN

